

Quid de illo qui ppter numerum filiorum data sibi fuit immunitas licet postea aliqui de numero illo perierint. Nunquid durabit immunitas. R. Jo. an. in regula decet. de re. iu. in. vj. in mercu. dicit qd p multos doc. solenes in facto fuit pultu. qd duret talis immunitas.

Gratia non renouat. quando ius est alteri questum. et sic intelligitur regula. Mutare. de re. iu. in. vj.

Gula. Vtrum sit peccatum mortale. R. n. fm. Tb. scda scda. q. c. lxxviii. qd si delectatio gula inhereat ho tanquam fini. ppter quem deus premit parat contra precepta dei agere. vt delectationes hmoi assuetantur. sic est peccatum mortale. Si vero in gula sit inordinatio fm ea q sunt ad finez. vt pote. qd nimis concupiscat delectationes cibo. h ppter hoc non faceret aliqd contra legem dei. sic est veniale.

Que sunt gule. R. n. Greg. ij. li. moralium ponit quinque species que notant in hoc ver. Prope laute nimis. ardentem studiose. de conse. di. v. Quinque modis.

Hereditas. Quid est hereditas. Bar. in Ricca. de acquir. her. dicit qd hereditas nihil aliud est quam successio in vniuersum ius. qd defunctus habuit. vt. l. nihil. de ver. sig. Et isto modo sumpta est de iure civili romanorum tm. di. j. S. ius quiritium. et nulli alteri gentis. Et hoc apparet. qd de potat qui non sunt capaces eorum. q sunt iuris civilis. non sunt capaces hereditatis. vt. l. j. l. de her. in sti. Et ex hoc inferit. qd in foro pscie heres non tenet ad debita ultra vires hereditatis. qd in foro conscie non sumit hereditas isto modo quo sumit de iure civili. Et ideo non tenet nisi qten patiunt facultates hereditatis. Et fm Bar. in l. gerit. de acqui. her. post glo. ibi singulariter dicit. qd ad aduendam hereditatem sufficit animus qd iterumq declaratus quod cumq sit illud. siue factu. siue non factu. siue dictum siue scriptu. Et diuidit ista hereditas in. xij. pres. que appellantur. xij. vncie. Et habent ista nomina. Sextans. id est sexta pars hereditatis. s. due vncie. Quadrans. id est quarta pars. s. tres vncie. Triens. id est tertia pars. s. quatuor vncie. Quincans id est quinta vncie. Semis. id est medietas hereditatis. s. sex vncie. Septons. id est septem vncie. Bes. id est octo vncie. Dodrans. i. nouem vncie. Dertans. i. decem vncie. Deuns. i. xj. vncie. As. qd signat pondus. xij. vnciar. licet aliqui. As. asis ponatur p obolo. vii. ver. As obelus. pondus. As est possessio tota. hec pbant. in sti. de her. in sti.

Bona defunctorum ad heredes deuoluunt. etiam illoz qui damnati fuerunt. L. de bo. dam. aut. bona. et ibi pz qd hoc est veru quo ad ascendentes et descendentes. Et latere vo vsq ad tertiu gradum In quatuor tui casibz filij excludunt ab hereditate. ppter quos habes s. filius.

Quatuordecim sunt cause quibus pater vel mater. Avus. vel Aua. filios et nepotes exheredare pot. Prima est. si filius man. iniecerit in patre. Secunda. si grauem iniuriam ei fecerit et contumeliam.

Tercia. si pater accusauit in criminalibus causis. ppter qd de crimine lese maiestatis. vel de offensa contra ciuitatem sue ciuitatis facta. vt de heresi. Quarta. si filius maleficus cum maleficis conuersat. Quinta. si filius machinet vel insidiet in necem patris. Sexta. si filius calumniose litem mouerit patri. Qua si pater defecerit. oportet eum damna grauia sustinere. Septima. si filius rogatus a patre ob debitum in carcere detruso. vt fideiubeat p eo. et non vult fideiubere. in illo p quo creditores eius fideiussorem recipere volunt. Quod tui in filijs masculis locum habet. Nam femine impediuntur fideiubere. ff. ad vel. l. j. et ij. Octaua. si filius prohiberit patrem testari. Nona. si filius sit ioculator ppter voluntatem patris. nisi pater eandem habuerit professionem. Decima. si filia non consentit patri volenti eam honeste maritare. et dotare fm vires patrimonij. Sed potius vult luxuriari. Undecima. si filius miscat cum sua nouerca aut concubina patris sui. Duodecima. si parentibus furiosis debitam curam non impenderit. Et hoc obtinet. non solum in filijs. sed etiam in quibuscumq alijs qui possunt ab intestato succedere. vt etiam qui in testamento sunt heredes instituti. qd predicti non solum possunt exheredari. sed etiam a quocumq extraneo in scriptis admoneri. vt eum pcurare festinent. Si aut post huiusmodi attestationem neglexerint. Et extraneus in sua domo furiosum suscepit. sumptibus suis vsq in finem vite sue pcurauerit. eius debet habere successionem. enacvata institutione ipsorum. qui curam neglexerunt. Ita tui. vt cetera testamenti capitula. in sua maneat firmitate. vt in aut. vt cu de ap. co. S. causas. vbi etiam glo. dicit. Quid si non faciat testamentum. nec aliquis extraneus eum pcurauit. R. n. qd in hoc casu. eis denegat hereditas ex suo delicto. Et in hoc videt inclinari glo. Tredecima. si parentem de carcere educere neglexerit. Intellego de captiuitate. si ne fuerit in carcere. siue non. Decima quarta. si pater sit catholicus. et filius hereticus. Ne oes cause habent in. d. S. causas. Sunt tamen tres alie cause. ppter quas pater etiam potest exheredare filium. Prima. si non exheredetur malo animo. sed vt se accuratius det virtutibus. vel creditoribus satisfaciat. l. multi. ff. de li. et po. et ibi Barto. illam legem summam dicit qd exhereditatio fit quandoq ppter bonum. et in. l. cum ex filio. de vul. et pu. dicit. qd dicta lex multi. non est correcta. Secunda. si filius tempore testamenti dixit patri. Nolo quicq de tuo. et exherede. legitima erit exhereditatio fm Barto. in. l. si quando. l. de in offi. te. vbi querit. Quid si pater non instituit filium. ideo quia filius dixit. quod nolebat institui. An possit filius rumpere testamentum. dicit qd aut pater talem filium pterijit. vel exheredauit. nulla causa inserta tunc testamentum est nullum. nec potuit filius sua voluntate istam solennitatem omittere. vt. l. paulus. S. patroni. ff. de bo. lib. Si vero fuit exheredatus adiecta causa. quia voluit exheredari. tunc si causa est vera. putat Barto. qd testamentum valeat. Nec ob. d. S. causas. quia loquit de exheredatione. que fit eo

q memoria ultra extendatur. Et sic de vteriori: 7 vsq; in infinitum quousq; memoria de cognatione haberi possit. potest intelligi. qz. d. c. ad sedes q ad successiones non facit aliquas gradus determinationem.

Utrum heredes teneant ad debita defuncti: Dic fm canones: 7 scientis. heres: siue filius siue extraneus tenet ad omnia debita: siue fuerint ex contractu vel quasi: siue maleficio: vel quasi. 7 siue res puenerint ad heredes siue non. 7 siue lis fuerit contestata siue non. Et hoc tenent Inno. Lau. Jo. et Ray. Et hoc intelligo si hereditas sufficiat. quia si non sufficeret: in iudicio anime non teneret: etiam si nō fecisset inuentarium. Sic tamen q debita tenetur soluere siue diminutione: de legatis vō si tot sunt q non remaneat ei legitima: potest detrahere sua legitims. 7 iterū quartā. fm quosdam si fuit heres institutus. De hoc vide. j. Legitima.

Quis ordo autem sit tenendus in soluendo creditoribus aut legatarijs: Rñ. fm Ray. Si creditores et legatarij simul veniant. primo est satisfaciendum creditoribus. Sed si veniant separtim: liberatur heres soluendo per illuz ordinem quo uenerunt dum tamen nihil faciat in dolo. Et creditores postmodum uenientes: non debent inquietare heredem. nisi remanserit ei de hereditate: sed habent ius suum saluum ptra legatarios. Si tamen heres sit vel credit vel dubitat q hereditas non extendatur ultra debita: siue fuerint ex contractu siue ex maleficio vel quasi: nihil debet dare legatarijs: donec satisfecerit creditoribus. Et idem modus tenendus est in satisfaciendo prius creditoribus prius: et in iure portionibus. Et si heres hūc ordinem mutauerit. primo. l. soluendo legatarijs: vel secundarijs creditoribus: pūsiq; portionibus. non absoluitur in foro scientie: nisi hoc faciat iugeriter reputans scilicet hereditatem ad omnia soluenda sufficere. vel nesciens hunc esse pōtioē creditorū fm Ol. et Hosti. Et nota q heres potest deducere ante omnia expensas funeris 7 etiaz alias necessarias quas fecit causa hereditatis: vt i testamento et inuentario. Et breuiter quando debita totam hereditatem hauriunt: heres debet esse immunis a lucro: sicut et a grauamine. L. de iur. deli. l. scimus. Inuentariū autem dicitur scriptura: quam debet heres in choare fm leges infra triginta dies a morte testatoris: vel postq scit heredē le esse institutum et describere sibi omnes res defuncti sub testibus. et debet illā perficere infra sexaginta dies. vel infra annum: si remote sunt res. Et tunc non tenetur creditoribus ultra quod inuentum fuerit in hereditate. Aliter si nō fecerit inuentarium tenebitur in solidū dicta. l. scimus. hoc intellige in foro contentioso. Secus in foro anime Item nota: q licet obligatio testamenti transeat ad heredem: non tamen periculum periurij 7 busi in modis que non possunt excedere singularem personam fm Hosti.

Quid si plures sint heredes quomodo tenentur ad debita vel legata: Rñ. regulariter quilibet heres tenet p hereditaria pte. L. de act. here. l. scda.

Excipiunt quinque casus. Primus. si aliquid sit in obligatione faciendi: vel non faciendi. tunc enim quilibet tenet in solidum. ff. de ver. obli. l. in executi omnibus. vt si testator pmisit se aliquid opus facturum: vel promisit per se et heredem non fieri. quominus per fundum suum ire liceat. quilibet heredum ad hoc in solidum obligat. Secundus. si res que debet restitui in solidum. possideat ab vno. dicta. l. ij. 7 ff. como. l. sed mihi. S. heres. Tercius. in alimentis legatis quia pro voluntate defuncti: vel iudicis vel ab vno in solidum: vel a pluribus pro partibus designatis petunt. ff. de ali. leg. l. iij. Quartus. si testator ab vno heredū legauit creditor hereditario. compensandi aīo. Tunc ille heres onus sustinebit vsq; ad quantitatem legati. videlicet: vt heres soluat sibi integrum legatum vel si creditor noluerit legatum. heres soluat sibi de portione suatantam quantitatem. ad quātam ascendit legatū. ff. de le. ij. cum ab vno. Quintus. in expensa funeris vxoris. que non tñ astringit heredes pro hereditarijs portionibus. sed etiam virum pro portioē que puenit ad eū. de dote vxoris. vtputa. Si puenerunt ad eum centum. 7 in hereditate sunt ducenta. Ipse vir tenet p tertia. et heredes pro duabus partibus: vt in. l. veluti. ff. de re. 7 sumpt. fu.

Quid si heres est pupillus: nunquid poterit differrē debitozū solutio. pretextu pupillarīs etatis. Rñ. non. L. de ac. here. l. sub p̄textu. Et si heredes vel executores. nolūt soluere legata ad pias causas ep̄s p̄missa monitōe ad hoc cogere debet. extra de te. tua. 7. c. Johannes. etiā si a testatore id p̄tigerit interdicti.

Heremita. An gaudeat privilegio clericali: Vide s. Absoluto. ij.

Hereticus. Quid proprie faciat quem hereticum. Dic q duo. scz erro: in fide. et pertinacia. Et hoc est q dicit Lar. in de. de sum. tri. q errans p simplicitatem: nullo modo potest dici hereticus. 7 p consequens nec excoicatus. p verbum p̄naciter. positum in. d. de. Nam qui p simplicitatem erat. non p̄naciter credit. immo talis posset mereri. Pone exemplum: vt qz aliquis simplex audiens p̄dicatōnem sui ep̄i: qui p̄dicat aliquid cōtra fidem. illud credit animo obediendi fidei. paratus tñ corrigi: talis meret. quia iudicat ex intentione. Et etiā fm Inno. quia hec non est fides eius. sed sua fides est fides ecclesie. Vult dicere q cum credat hoc. quia credit ecclesiam sic tenere. inferē q non credit. nisi ecclesia sic teneat. Potius ergo credit quod tenet ecclesia. cum non p̄se in heret. nisi sub hac tacita conditione. Hoc tñ intellige: nisi erraret in talibus. in quibus nullatenus ignoantia excusatur: vt in his q sunt de iure naturali.

Quero: nunquid dubius in fide seu nō credēs firmiter. sit hereticus: Rñ. fm Lan. aliqui quis nō firmiter credit ex infirmitate animi. nō tamen pertinaciter insisit. tunc nō est hereticus. immo si recedit ab illa dubietate. resistendo ei. meret. Si autē pertinaciter insisit est hereticus: vt in. c. dubius. de

Hereticus

hereticis. Pro hoc casus singularis in. c. damnatus. de sum. trimi. vbi non damnatur Joachim: licet dixerit erroneum; quia paratus fuit corrigi: et se subiecit determinationi ecclesie. Et ille tñ dicit pertinaciter inherere heresi: qui non est parat' corrigi ad mandatum superioris. Et sic nota: q' sola pertinacia est que facit hominem hereticū. Idem Lardi. Licet large quilibet errans in fide possit dici hereticus: sed talis nō est excommunicatus: nisi sit cum pertinacia. de hoc vide s. fides.

¶ Quid si aliquis idiota publice dicat trufando. si non habeo vxo'em in hoc seculo habebō in alio. An inquisito: poterit contra eum procedere. vide tur q' sic: quia dicit contra euangelium: quod dicit non nubent rē. Contrarium tenet Land. dñz tamen pertinaciter ille non persistat. Idem Lardinalis.

¶ Officium inquisitionis hereticorum p'durat p' mortem summi pontificis: etiam quo ad negocia non cepta: vel que nōdum emerferant. extra eod. ne aliqui. li. vj. Sed non possunt procedere cōtra episcopum et superiores: nisi in literis sit expressus. Si tamen de eis aliquid intellexerint: debent p'pe nunciare. extra eo. inquisitores. li. vj. Item nō possunt se introumittere de diuinationibus: seu sortilegijs: nec de questionibus vsurarum: etiam cōtra illos: quibus restitutionez vsurarum i penitētia iniunxerunt pro heresi: et illi se et sua ad hoc obligauerunt. extra eo. accusatus. li. vj. vbi etiam habetur singulariter q' inquisitores heretice p'auitatis: non debent se introumittere de diuinationibus sortilegijs et huiusmodi: nisi sciperent heresim manifestam. Et glo. in ver. sciperent. dicit. Sicut est circa aras idoloium: nepharias preces emittere: sacrificia offerre: demones consulere: vel eorum responsa suscipere. vel associant sibi: propter sortes exercendas: hereticos: vel predicta faciunt cū corpore et sanguine christi: vel in sortibus: vt possint habere responsa: puerum rebaptizant: et his similia. Vide etiam Panormita. ad hoc in. c. primo. d. for. vbi dicit q' consulere demones: et expectare eorum responsa: facere eis preces et sacrificia: cōmittitur idolatria. Idem cum fiunt cum hostia consecrata: vel rebaptizando aliquem. Secus autem vbi ista: vel similia non accidunt. licet inuocentur demones: vt prouocent animum mulieris in peccatum. Nam licet istud sit in se grauissimum peccatum: non tamen sapit heresim: quia propriū demōnis est tentare creaturam. Nec potest inquisito: se impedire: etiaz si sapiant heresim: dum modo non manifeste. Nec potest recognoscere: an sapiat heresim: quia iurisditio est sibi tributa: existēte. scilicet illa qualitate notorietatis: vt dicit glo. in dteo. c. accusatus. Secus dico. vbi ipse vellet cognoscere an sapiat manifeste. Et ita intellige glo. i. c. primo. de of. deleg. lib. vj. que videtur contraria glo. allegate. Idem tenet Oldra. dicens q' si quis inuocat demōes: vt sciat futura: sapit heresim manifestam: quia quod est proprium creatoris: attribuitur creature. Si autem ad prouocandum tentationem carnis: non sapit heresim manifestam.

hoc verū qñ facit p' modū imperij: vt vici sibi sapiat. Secus si vt ipsum adoraret tunc sciperet heresim manifestam.

¶ Quid de illo: qui oscula sepulcrum machometi: vel aliquid facit ad eius venerationem sicut alij infideles: Rñ. Alex. de ales. dicit. q' si ille facit q' ita credit. et ideo p'fret: sic ē apostata et hereticus et excoicatus. Si vō hoc facit solo verbo v' p'pter metum. nō in corde. tunc peccat mortaliter. non tñ est hereticus nec excoicatus. Idem dicendum de eo: qui abnegauit fidem timore mortis: vel metu tormentorum. nam talis licet peccauerit mortalissime tñ ipse nō est hereticus. nec p'ns excoicatus. nec est necesse. p'pter hoc q' vadat ad papā. vel q'm p' absolutione obtinenda.

¶ Quid si inuocato: demonū in iudicio coram inquisitore abinrauit heresim. si postea inuocauit se dicēdus relapsus. et pena relapsi puniri: He. in. d. c. accusatus. dicit q' fuit consultum q' nō. Sed distinguit ipse. q' aut ille inuocabat demones. p'ns ipsos posse facere id ad qd inuocabant. et ipsos p'ate actiua. Et tunc fm Lap. talis est hereticus: cum illis attribuat qd est dei. p' quem oia facta sūt Jo. j. xxvj. q. v. Ep'i. vbi rex. exp'sse appellat hereticos quentes a dyabolo occulto. Aut inuocabat demones. non tñ credens eos posse operari ex sua p'ate actiua totaliter. sed ad id. quod est eius natura: sicut esset vt tentaret mulierem ad concupiscentiam. Et tunc licet sit malum. non tñ videt hereticus. q' dñs vocat eum tentatorem.

¶ Quid si si aliquis contrahat cum vna legitime matrimonium per verba de presenti. Et postea illa viuente contrahat auctoritate propria cum alia. An possit inquisito: contra taliter contrahentē inquirere. qualiter sentiat de sacramento matrimonij: So. Lapis dicit q' fuit consultum q' sic. Et p' hoc facit. quia hereticus dicitur. qui committit in vno ex sacramentis ecclesie. sed illa facit contra sacramentum matrimonij. quod habet de sua substantia vt retineat indiuiduam vitam. cum illa cū qua contrahit: vt in. c. si. de conditionibus appolus. Vide s. de hoc. Excoicatione. iij.

¶ Si heretici conuertantur. nunquid restituuntur eis vel eorū filijs bona: Rñ. non. sed ipso iure omnia confiscata sunt. extra eo. vergētis. r. c. cū scdm. in. vj. eo. ti. nisi eis ad cor reuertentibz. et abnegantibus hereticorum consortium. misereri aliquis voluerit. d. c. vergētis. Sed lz p'lo iure bona hereticorum sint cōfiscata. tñ occupari nō p'nt. nisi p'cedente declaratione. vt dictum est supra. Absoluto p'imo.

¶ Nunquid post mortem heretici poterunt occupari bona eius. si de heresi non fuit in eius vita declaratum: Rñ. poterunt si postea declar. d. c. accusatus.

¶ Distrio. vide s. Adulatio.

Homicidium. Primo cōiter quid est: Rñ. est hois occisio ab hoie facta et nō solū facta cōmittit. sed etiam verbo. Et verbo tripliciter. scilicet p'cepto.

evellit. et deficiat. defendit
fuit verberatus illi qui volebat
vel impedire. dñm. si quis v
licet. vt cum dicitur de defen
criminali. vt accusator si non
ad talionem fm glo. Ray. d
defensione. vñ q' dicitur de
ff. oibz bonum volentem al
re fm Ray. Et hoc intelligit e
rupta intentione fit. Nam si
tem aliquem liberare a peric
vel dicitur. quia tunc ne fi
rum vel nō peccat.
¶ Verum licet clerici inter
rem: Rñ. dicit q' dicit possunt
repellere defendendo le: su
cath. d. si. dicitur si dicitur ita
mortem vitare non possit. nisi
inualcombe fieri non deus e
de si homicid. et eo.
¶ Quid si aliquis se defendend
do defendendo: quia cum euad
do occidit: voluit eum occide
mat puniendus. Quod est not
na Pal. in. c. de pa. re. in. vñ. f
te. q' licet ille non veniat punien
pauit tñ de excessu arbitrio iud
de notandum.
¶ An autem p'bre saluandus b
dret: Rñ. fm Panormitanum
q' non licet alter res saluari v
tas debet sustinere omne iactu
libi ita bene p'af hoc dicitur
mitatum. Defendendo tamen
bideat. vt in. c. olim. d. j. de re. i.
fensio rerum licet clerico ma
fuerit cum baculo: et gladiolo
da ad se. vt ad occisionem. X
posse neci dom Panormitanu
p'bre verba. vñ le: sua. q' tñ
fuerit tñ non nocent. quoniam
ret le: sua. q' p'bre tñ liberat
ciderent eum non nocentium.
tur copulante. Non sufficit ergo
ita tenet glo. xij. q. iij. in p'ncipi
nemo ponderat istam rē. q' sit
legitimum. vt in. l. i. i. de
tra Bar. in. l. j. c. vide vi. de
nec. q' si bona aliter saluari n
et occidere furem. Sed possim
do opinionem legitimum q' i
tando seculari. h. p'pter hoc n
tam. Nota etiam ex dicto. c. ij.
p'bre comprehendit: non pos
et hoc debet limitari rē: in
f. ad Lacj. r. c. si perfodiens. e
nisi iam possit occidi. quando
p'bre de line occisionis. Et min
re ius comp'prehendi poterat: q'
tam. cui damnatum fur conaba
quod licet.

consilio. et defensione. i. defendendo homicidam
suis verbis: ab illis qui volebant ipsum retrahere
vel impedire. l. distin. si quis viduam. Vel defen-
sione. vt cum aduocatus defendit reum in causa
criminali: vbi accusator si non pbauerit tenetur
ad rationem fm glo. Ray. Vel defensione. id est
dissuasione. vt si qs dissuadendo retrahit a bono
pposito hominem volentem alium a morte libera-
re fm Ray. Et hoc intelligit eius glo. quando cor-
rupta intentione fit. Nam si mater filium volen-
tem aliquem liberare a periculo mortis retrahat
vel dissuadeat. quia timet ne filius ibi inficiat. pa-
rum vel nihil peccat.

Qtrum liceat clericis interficere suum inuaso-
rem? Rñ. clericus qdēz possunt sicut et laici vim vi
repellere defendendo se et sua. ar. extra co. signifi-
casti. el. ij. Quod si clericus ita inuadatur qd aliter
mortem vitare non possit. nisi occidat vel multet
inuasorem: hoc faciendū non est irregularis. vt in
de. si furiosus. et co.

Quid si aliquis se defendendo ex excessu modū
in defendendo: quia cum euadere possit vulnerā-
do occisorem: voluit eum occidere. Nunquid ve-
niat puniendus. Questio est notabilis et quotidiana
na. Bal. in. c. j. de pa. te. in vli. feu. dicit singulari-
ter. qd licet ille non veniat puniendus pena mortis
punit tñ de excessu arbitrio iudicis. qd est val-
de notandum.

An autem p rebo saluandis liceat clerico occi-
dere? Rñ. fm Panomitani in. c. suscepimus.
q non: licet aliter res saluari non possint. imo po-
tius debet sustinere omnē iacturam rerum. et nul-
libi ita bene pbat hoc dictum: vt ibi fm Panom-
itanum. Defendendo tamen ipsas res: non p-
hibetur. vt in. c. olim. el. j. de re. spon. tamen p de-
fensione rerum licet clerico manus iniicere et de-
fendere cum baculo et gladio: non tamen: vt pec-
dat ad feia. vt ad occisionem. Vide ad predicta
quod notat idem Panomitanus in. c. ij. extra co.
ppter verba tex. ibi se et sua. q tunc excusat ab occi-
sione furis etiam nocturni. quando fecit vt libera-
ret se et sua. ergo p rebo tñ liberandis non licet oc-
cidere furem etiam nocturnum. Nam ista ponū-
tur copulatiue. Non sufficit ergo altera pars. Et
ita tenet glo. xiiij. q. iij. in pncipio. Et aduerte q
nemo ponderat istum tex. q sit contra opinionēz
legistarum. vt in. l. furem. ff. de sic. Et maxime cō-
tra Bar. in. l. j. l. vnde vi. Dicunt enim commu-
niter. q si bona aliter saluari non possunt: licitum
est occidere furem. Sed possumus dicere. saluan-
do opinionem legistarum q loquunt in foro con-
tentioso seculari. h. ppter hoc non euitatur pecca-
tum. Nota etiam ex dicto. c. ij. q vbi latro vel fur
potest comprehendendi: non potest impune occidi.
Et ex hoc debet limitari tex. iuris civilis. in. l. itaqz
ff. ad. l. acq. z. c. si perfediens. extra co. vt noctur-
nus latro possit occidi. quando. s. non potest com-
prehendi sine occisione. Et multum pondera lite-
raz ibi comprehendendi poterat: que non refertur ad
illum. cui damnum fur conabat inferre: h loquit
generaliter.

Quid autē si clericus possit aliter mortē vitare.
puta fugiendo. an clericus teneatur fugere. an vō
possit arma mouere? Pro hoc tex. in dicto. c. olim
Nam p defensione rerū licitum est arma mouere.
vt ibi. ergo fortius p repulsiōne iniurie psonalis.
Nam iniuria est fugari. et iniuria quelibet psona-
lis videtur maior qualibet iactura rerū. l. in seruo-
rum. ff. de pe. Aliqui tamē distinguūt inter qua-
litate psonarum. vt dicit Panor. in. c. sicut de-
gnum. extro co. vt si miles aggrediat rusticū. de-
bet rusticus fugere: si potest quia non est verecū-
dia militem fugare rusticum. Alij vt Bar. videntur
tenere: q non teneatur fugere quia semper fugi-
endo est verecūdia. Sed Panor. dicit. q ista ps
forte est vera de iuris rigore. licz in foro anime alia
pars sit tutio.

Qtrum liceat persone priuate hominē peccato-
rem occidere? Rñ. q non. vnde Augu. pmo de
citi. dei. Qui sine aliqua publica administratione
maleficum interfecerit: velut homicida reputabi-
tur. Nam occidere malefactorem licet: in quāz
adinaat ad salutem totius cōmunitatis. Et ideo
ad illos tñ pertinet quibz cura cōmittit cōmuni-
tatis seruande.

Qtrum alicui liceat se occidere? Rñ. q non.
vnde Augu. vbi supra. Quod dictū est. Nō occi-
des. intelligitur de homine. Nec ergo alterum:
nec te. Nec enim aliud q hominem occidit qui se
occidit. Nec obstat q Sanson se cum hostibus
occidit: vt habetur iudi. xvj. qui tamen numerat
int sanctos. Ad bebie. xj. q vt dicit Augu. hoc si-
bi spiritus dei latenter suggestit. Et eandē rōnem
reddidit de quibusdam feminis sanctis. Nō obstat
etiam q Razias qui se occidit laudatur: quia ex
hoc non laudat: sed propter zelum legis. ij. Ma-
cab. xiiij.

Qtrum liceat mulieri se occidere ne ab alio cor-
rūpat? Rñ. q nō. De hoc vide s. furtū.

Homicidium. ij. quod
cōmittit psilio vel mandato. Homici-
da qdē psilio intelligit fm vñ. de psilio
erhortatiois: vel approbatiois q homicidiū fieri
debeat. Non autē de rōsione sua generali sue opi-
niōis. vñ si querēt. An christiano liceat occidere
paganū v iudici malefactorē. Rñ deat q sic. Sic
tamē rñdens nō peccat: nec fit irregularis: nisi ta-
lis pbabiliter videat q iudex ille vel bellator fm
eius cōsiliū velit agere. Et sic fecit. Et fm Dn.
pōt dici q puniat eū fm q ius dictauerit: dūmō
nō expmat q puniat eum ad sanguinē vel mortē
Sed archi. in. c. ois. iij. dist. dicit hoc verū qñ cri-
men nō iminet puniendū. Alioqn si ex psilio suo
lez rñdendo: siue in speciali: siue i generali sequit
ppinquū homicidiū: irregularis ē fm Dn.

Quid si quis non consuluit homicidium. sed
consuluit aliquid. vnde secutum est homicidiū?
Rñ. fm Inno. si verisimiliter potuit extirari q
inde sequeret mors: irregularis est. vt si suat ia-
ctum machine: vel baliste: vel q eaf ad capiendū
castrū: quod non poterat defacili capi: sine morte
s iij

Homicidium. Primū
b occidit...
ham vero...

Homicidium. iiij.

hominis. Et sic mors secuta est. Si vero non erat verisimile quod mors sequeretur: tunc quidem si consulit rem licitam. non est irregularis etiam si mors fuerit inde secuta. Si vero illicitam irregularis est. extra de homici. continebat. Et eodem modo distinguit: si is cui consulit. non occidit: sed occidit.

¶ Quid si quis consulit homicidium fieri. Et ante regem sequeretur effectus reuocauit. *Rñ.* *fm* Inno. si expresse et sine vlla fictione prohibuit: immunitus est ab homicidio. Ita tamen quod si non firmiter credit quod reuocatio loci habeat: tenetur indicare illi ut sibi caueat. Si autem per solam reuocationem firmiter credit sufficere. non erit irregularis *fm* Inno.

¶ Quid si quis mandauit homicidium fieri nomine suo. Et ante effectum reuocauit. *Rñ.* *fm* Inno. Idem est quod de consulente nunc dictum est: nisi quod hic sufficit reuocatio tantum. sed etiam si non indicet illi qui sibi caueat: non fit irregularis Ratio diuersitatis est quod ille cui consulit agit pro se. Et ideo plus requirit ad remouendam effectum consilij: qui concernit ipsum operantem. Sed mandatus agit pro mandante. Et ideo sufficit quod ei constat de contraria voluntate mandantis: non solum expresse sed etiam tacite: ut si pacem iniret cum occidendo: vel parentelam vel aliam amicitiam contraberet sciente eo cui mandatum erat de occidendo *fm* eundem Inno.

¶ Quid si quis mandauit aliquem verberari: inhibens expresse: ne occideretur vel mutilaretur. et ille nihilominus mutilat vel occidit. *Rñ.* mandator irregularis efficitur: quia mandando in culpa fuit. Et hoc euenire posse cogitare debuit. *ex* eo. is qui. li. vj.

¶ An autem clericus vel alius rati habens homicidium sit irregularis. Dic quod de hoc est casus clarus quod sic. in regula rathabitione. de re. in. li. vj. vbi dicitur rathabitione retrahit: et mandato non est dubium apparari. Ad hoc dicitur quod si quis mandasset homicidium: eo secuto esset irregularis. ergo idem in rathabitione ex quo dicitur regulam rathabitione mandato comparatur. hoc tamen intellige si is qui rati habuit: eo tempore quo commissum est homicidium potuisset mandare tale delictum. Nam *fm* panor. post Jo. an. in. c. j. de conuer. infide. ad hoc ut fictio preceat. requirit quod duo extrema sint habilia ad illum actum perpetrandum. scilicet tempus in quo actus fuit gestus: et tempus rathabitionis. Si enim alterum istorum deficiat. non preceat rathabitione: quia fictio non causatur super impossibili. Exemplum Quidam interfecit hominem nomine infantis. de mun. infans: maior factus. habet ratum certe hec rathabitione non trahitur retro. quia impossibile erat illum infantem tunc tempore mandare delictum. non ergo potest trahi retro cum non debeat plus posse fictio quam veritas. Nec Panomi. Et sic ex dictis supra habes quod in isto rati habente sufficit: quod tunc temporis possit mandare homicidium. licet forte non posset perpetrare dictum homicidium. ut quia est infirmus vel truncatus manibus et huiusmodi.

¶ Sed quid si per nulla signa exteriora potest apparere quod ratum habuerit. Immo illum homicidam expulit. sed tamen in veritate ratum habuit in corde. nunquid est irregularis? retento casu ponit. Dic quod sic quo ad deum iure notata per glo. in. c. cum qd de sen. excō. li. vj.

¶ Quid si quis suadet alicui quod exponat se periculo pro patria vel iure suo. *Rñ.* *fm* Innocen. non est irregularis: etiam si iste cui consultum est: morat xxij. q. iij. p. membris. r. c. e. ij. q. viij. e. igif. r. c. se. Sed si sciret verisimiliter eum mouitur: irregularis fieret. Idem *Do.*

¶ Quid si suadet quod indubitanter exponat se morti per Chrusto: vel ecclesia: *Rñ.* *fm* Inno. non est irregularis: etiam si sequat mors: quia Chrustus mortem subiit pro nobis. Idem *Dost.* Et iste casus multum differt ab immediate preedenti. Nam in isto casu licet ostari directe ad mortem. In alio aut casu non.

¶ Quid de illo qui volenti fugere inimicos: per timorem mori: consulit quod remaneret et percurreret pacem: et remansit. et occisus est. *Rñ.* *fm* vj. Si ille: qui consuluit habuit probabilem causam credendi quod illi non immineret periculum. puta. quod inimici illius adeo erant confanguinei. vel amici qui merito potuit presumere quod eos posset cohibere: non est irregularis. aliter sic.

¶ Quid si aliquis consuluit: ut infirmus vertatur: ut citius moreretur. *Rñ.* *fm* vj. Si ex tali transuersione citius moratur: irregularis est qui consuluit. et qui fecit: nec potest per episcopum dispensari: nisi a peccato absolui possit.

¶ Quid de illo: qui dissuadet homicidium. sed nihilominus associat homicidam. ut cum si oportet defendat: *Rñ.* *fm* *Do.* homicida est: nec poterit promoueri. et sic defensione committitur homicidium.

Homicidium tercio.

*H*ec de casuali: quod fit preter intentionem. et per clara euentia huius materie ponent tres regule. Prima regula. Qui dat opam re licite et adhibet diligentiam quam debet: non tenet de casu fortuito inde secuto: nec de aliquo alio. hec regula probatur per c. lator. r. c. dilectus filij. r. c. e. l. i. r. c. significasti. el. l. r. c. Joses. r. c. fi. c. e. Se- cunda regula. Qui dat opam re licite: si non adhibet diligentiam quam debet: tenet de casu sequenti. hec regula probatur per c. p. b. byter. r. c. stinebat. *fm* vñ intellectum. r. c. ad audientiam. c. e. Tercia regula. Qui dat opam re illicite: quicumque adhibeat diligentiam quam potest: tenet de omni casu fortuito. hec regula probatur per c. suscepim. c. de cetero. r. uia. r. c. licit ex l. r. x. c. Et ex predictis regulis patebit de casu multorum questionum. Primum quid de derico qui rixam faciebat cum alio. et ab amicis seu consanguineis eius superuenientibus alius fuit interfectus. nunquid talis clericus sit irregularis. Responsio patet ex predictis regulis. ut notabiliter dicit. Panomi. in. c. Petrus. c. e. Nam si iste clericus non fuit in culpa exercendo rixam: tunc factus

alios non est si impatandi
mam regulari. Si autem dice
cibet rixam. tunc est irregularis
lam. Panomianus tamen di
cium impatur clericus vbi at
na eius materialiter immunit
casu si superuenient immunit
casu dicitur. quia tunc bo
committitur non impatur: d
litans qua pmo casu hōme
fuit intam dōtia. hōe dō cal
per immunitam que erat in
quod factum amicos: ibi impo
ad irregularitatem. Et per
cus r. m.
Secundo quod quid de m
scipline verborum dilapulum:
illa mortuus est. An talis mag
Quidam dicunt quod sic quando
mōtus. Sed hoc dicit per hōe
alis rixas quod licet adhiberit d
non curat modum in pōne
regularis per panam regiam. T
litam quod magister et hōm v
sōdōs. ut dicit. Alti. l. i. n. r.
aliquem non licet nisi habent ali
am qui verberat. Et quod huius fut
ms: fuit potestatem dominu. ade
pōt per filium. r. dñs suum can
sedem modo magi dilapulum.
mus. Si ergo isti vñ opam ve
r adhibent diligentiam quam t
do modum: non peccando i
loos penulosos. vñ in casu
tet per panam regulam quod talis
Non obstat. l. i. q. non iratus
loquit de illo qui. per dilapulum
vñ. vel aliam palnam dicit. r.
et huius est irregularis. Nam qd
vñ vñ vñ vñ: quando ille
in corpe dicit. Secus ergo si non
vñ ponam in casu nostro licet p
pōt. vel vñ vñ. vel negli
m: casus in. Secus dō dicitur
cunt voluerit non moreretur: dō
cite si inde mori liquet ex imper
curia infirmi et huiusmodi irreg
tercam regulam. Non ob qd
quia loquitur in casu illius c
necite lapide: de quo infra. r.
dat quod talis puer non erat in ca
te a mors secus: sicut cum u
cua patris ille mortuus sit.
¶ Tertio quero. Pone quida
pugnare per rixam. vel per discen
vñ vñ vñ causa libidinis: et di
pōnem parietis abornat
hōe tercam regulam: quod dō
tenet de omni casu fortuito si
de cetero. Idem tenet. Quil. de
vñ vñ.

iiij.

quid si per nullo signa exteriora...
p ratum habent. Item illud...
numquid est irregularis...
ic quo ad deum sit...
n. c. d. l. v.

Quis leudat...
vel iure ius. R. S. m. Jonoc...
p. mem. n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

Iidem de...
li iudat q' in dicitur...
n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

de illo qui...
m. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

aliquis...
n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

de illo qui...
n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

Homicidium tercio.
de casu: ob sit p'ter intentionem.
clara evidens huius materie po.
le. Prima regula. Qui dat opam
et diligentiam quam dicit non tenet
it' inde secundo: nec d' aliquo alio. he.
p. c. lator. r. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

Quis dat opam...
n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

opam rei illius...
n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

quam potest...
n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

probat p. c. lator...
n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

et l'ra. r. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

probat p. c. lator...
n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

et l'ra. r. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

probat p. c. lator...
n. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

et l'ra. r. c. d. l. v. q. vii. c. d. l. v.

aliorum non est sibi imputandum. Et hoc per primam regulam. Si autem dicitur clericus illicite faciebat ritum, tunc est irregularis per tertiam regulam. Panormitanus tamen dicit quod tale homicidium imputatur clerico ubi amici vel consanguinei eius interfecissent inimicum illius clerici. Secus si supervenissent inimici illius cum quo clericus disceperat. quia tunc homicidium per illos commissum non imputatur clerico. Ratio diversitatis quia primo casu homicidium commissum fuit intuitu clerici, secundo casu commissum fuit appetu inimicium que erat inter illos. Et hoc non quod factum amicorum sibi imputatur seu sanguin eorum ad irregularitatem. Et propter hoc caueat libi clericus a ritibus.

Secundo quero quid de magistro qui causa disciplinae verberat discipulum: qui ex verberatione illa mortuus est. An talis magister sit irregularis. Quidam dicunt quod sic quando ex illo vulneris est mortuus. Ad hoc d. c. presbyter. Sed quibuldam alijs videtur quod si iste adhibuit diligentiam debitam et non excessit modum in peccando non videtur irregularis per primam regulam. Nam hoc est indubitum quod magister pater et homo potest verberare sibi subditos. ut dicitur in d. l. i. n. l. i. q. vii. c. d. l. v. quod verberare aliquem non licet nisi habenti aliquam potestatem super eum qui verberatur. Et quod filius subdit potestati patris et suus potestati domini. ideo licite verberare potest pater filium. et dominus suam causam correctionis. Eodem modo magister discipulum. ut quotidie videmus. Si ergo isti dant opam rei licite verberando et adhibent diligentiam quam debent: non excedent modum et non peccando in capite vel huiusmodi locis periculosos. ut fuit in casu d. c. presbyter. patet per primam regulam quod talis non est irregularis. Non obstat. c. si quis non iratus. xv. q. j. ubi dicitur loquitur de illo qui propter disciplinam aliquem verberavit. vel alicui palmam dedit. et casu mortuus est et quod talis est irregularis. Nam glo. ibi dicit. quod ille debet intelligi: quando ille excessit modum in corrigendo. Secus ergo si non excessisset modum ut ponimus in casu nostro. licet per incuriam discipuli vel ignorantiam vel negligentiam medici mortuus sit. Secus dicendum de illo qui alium percutit vulnere non mortifero et dabat opam rei illicite si inde mors sequitur ex impericia medici. vel in curia infirmi et huiusmodi irregularis enim est per tertiam regulam. Non ob. glo. in. c. exhibita. eo. ti. quia loquitur in casu illius capituli. s. de puero iacente lapidez. de quo infra. q. xi. Et ibi Panormitanus dicit quod talis puer non erat in culpa. et ideo non imputatur ei mors sequens. prefertim cum impitiam medici et incuriam patris ille mortuus sit.

Tercio quero. Donec quidam clericus viciniam pregnantem percutit. vel per discensum parietis ad se venire fecit causa libidinis et dominus recederet eadens per discensum parietis abortivit. an sit irregularis. Dic per tertiam regulam. quod dabat opam rei illicite tenetur de omni casu fortuito secuto. ut dicto in c. de cetero. Idem tenet Suius. de laud. in suo sacramento.

Quarta questio. Quid de casu qui habet in dicto. c. tua. ubi quidam monachus quod quadam muliere a tumore gutturis curare volens. cum ferro eundem tumorem aperuit. ea instruetio ne se vento exponeret illo modo: sed mulier madato eius contempit: expoliuit se incaute vento et mortua est. An dictus monachus sit irregularis. Dic quod sic per tertiam regulam: quia dabat operam rei illicite. s. curgie. Nam clericus prohibetur dicta ars ubi interuenit in casu vel adufo. ut in. c. sententia. ne de. vel mo. Et ideo quantum ad hoc: ille monachus de contingitibus nihil omiserit irregularis efficit. Et ideo dicit Panormitanus in dicto. c. tua. quod quatuor debent concurrere: ut mors infirmi non imputetur medico. Primo quod istud officium curgie sibi conveniat: ut quod sit laicus. non ergo clericus vel religiosus. Et licet dictum capitulum tua. loquat in monacho quod fuit in facto: tamen etiam intelligitur in quodlibet clerico seculari: eadem ratione. Secundo requiritur quod sit peritus. unde non sufficit quod appeller se medicum. Tercio requiritur quod exhibeat omnem diligentiam suam artem suam. Quarto quod infirmus egrus dicitur in propria egritudine. His ergo servatis evenit mors. non imputatur medico. alibi legitur. Si ergo clericus vel religiosus quatuor quibus perit et quatuor quibus cesset culpa: exerceat artem curgie. et sequitur mors irregularis: quod dabat operam rei illicite: etiam si pietatis intuitu illam exerceat. Et panormitanus in dicto. c. sententia. intelligitur non solum de clericis existentibus in sacris: verum etiam in minoribus sufficienter beneficiis. Laeant ergo clerici vel religiosi ne exerceant artem curgie: que adufo neminem vel in cisione adducit: quia si in de se quatur mors etiam sine culpa eorum efficiuntur irregulares.

Quinta questio. Quid de monacho qui ludendo arripuit mulierem pregnantem: etiam leuiter perzonam que occasione huius abortiuit. An sit irregularis. Dic per tertiam regulam quod sic. Et per in. d. c. sicut ex l'ra. Et dicit ibi panormitanus. singulare est ubi quod in dicto casu: si fuisset maritus mulieris vel frater vel persona pieta. et ludus fuisset leuis. tunc mors eis non imputaret. Et sic concludit. quod ludus leuis etiam cum muliere pregnante: non est prohibitus si persona est honesta et pieta. Et tunc non imputaret abortus sequens. et hoc est valde mirabile. quod ex eodem facto videtur fiat irregularis. alibi non. Et hoc ideo est quod unus dabat operam rei illicite. Alii dicunt. Idem dicendum est de ducete coxas vel huiusmodi cum pignate si sequatur abortus. Nam si talis est clericus vel religiosus. tunc esset irregularis per tertiam regulam. Si autem secularis concurrerit circumstantijs que requiruntur ad coxas non esset irregularis. alibi secus.

Sexta quid de eo qui incidit arborum. nihil de contingitibus mittendo. dicendo cane fortiter et tempestive clamando. et in dicitur circumspecto. tamen sequitur homicidium. An sit irregularis. Dic quod si iste dabat operam rei licite. ut quod arbor erat sua. non est irregularis per primam regulam. Secus si erat aliena et tunc est irregularis per tertiam regulam quod dabat operam rei illicite.

Septima. Quid de sacerdote qui pulsando

Homicidium. iij.

campanas p officio diuino: tintinabulū cadens percussit quedam puerū: & mortuus est. an talis sit irregularis? Dic q si iste sacerdos fecit hoc ex officio sacriste vel eius pmissio: vel p̄suetudine q̄ q̄libet sacerdos vel clericus possit pulsare cāpanas bonis debitis: si adhibuit diligentā debitā: nō sibi imputat homicidiū sequēs. Secus si iste nō fecit ex officio sacriste: nec eius mandato: nec cōsuetudine. De hoc habes in dicto. c. *Johes*. Laueat q̄ clericū vel religiosū pulsantes cāpanas ad matutinas vel alia officia: nō habētes ex officio vel cōsuetudine: q̄ si in de seq̄ret homicidiū essent irregulares quāstā cūq̄: nihil de p̄tingētib; omisisent q̄ darēt operā rei illicite.

Quarta. Quid de p̄sbytero q̄ causa discipline percussit clericū in capite & mortuus est? De hoc it̄m aliquatenus dictū est s̄. Tamē dic p̄ secūdam regulam. q̄ iste est irregularis: quia licet daret operā rei licite: tamē nō adhibuit diligentā debitam: q̄ non licet peutere in capite de hoc est tex. in dicto c. *p̄sbyterum*.

Quid autē si postq̄ p̄ualuit reciduit? Rñ. glo. ibi. q̄ nihilominus magister tenetur: nā semper causa sufficit. +

Quinta. Quid de diacono qui ludēdo cū alijs clericis: nō amouit falcē qua acat̄ erat: & quidam in eū eq̄aturus insiliit: & a falce illi diaconi mortale vulnus accepit & postmodū expirauit. An talis diaconus sit irregularis. Dic q̄ sic p̄ secūdam regulā: q̄ licet daret operā rei licite: tamē nō adhibuit diligentā debitā: q̄ debebat amonere falcē ex quo sciebat p̄suetudinē ludi. et de hoc est casus in dicto. c. *cōt̄ nebat̄*. Et ibi Panoz. dicit q̄ clericis p̄missus ē ludus. alienandi gratia. Et glo. ibi dicit ludum: alio clericis licitum inter se: effia illicitum ppter immixtionē laici.

Sextima. Quid de clerico qui ludendo cū alio clerico: quē ille alius clericus ad terram pijciens a cultello quē ad latus habebat: grauit̄ vulnerat? occubuit. An iste clericus sit irregularis. Tex. in dicto. c. *latoz*. dicit q̄ non. Sed cum: iste casus videatur idem cū casu immediate p̄cedenti. Et tamē ille est irregularis. iste nō. vnde hoc. Dic q̄ habemus necessario p̄supponere p̄ cōstanti: q̄ iste secundus clericus q̄ habebat cultellū dabat operaz rei licite: & etiā debem; p̄supponere q̄ non fuerit in aliqua culpa. alio imputaret sibi homicidiū p̄ predictas regulas. Sed dices tu: quō nō erat iste clericus in culpa ludens: habendo cultellū ad latus? casus em̄ sequēs poterat leuiter p̄uideri nō solū a diligentissimo: sed etiā a quolibet diligentē. Sicut imputat clericis habētē falcē. S; glo. in. d. c. *ad audientia*. singularissime concolat hos tex. quam approbat panoz. Dicit em̄ q̄ iste secundus clericus in nulla fuit culpa: & q̄ ipse nihil fecit: sed passus ē t̄m: & sibi factū fuit. nec iste clericus fecit alteri iniustum: sed alius clericus in p̄dictum clericū inruit. ideo casus contingens nō imputat sibi. Et hoc p̄ prima regulam.

Undecima. Quid si quō lapidē pijciat: ludēdo post aliquē: & ille volēs declinare lapidē illū impi-

git in lapidē alium. vel alio cadit & morit. Inno cen. in. c. exhibita. extra eo. dicit. q̄ si tactus lapidis fuit causa lesioni: tunc pijciens tenet. Idēz *Ab. & Vin.* Et sic vidēt̄ sentire. q̄ si iste cecidisset in alium lapidē fugiendo percussione lapidis picci: imputaretur pijcien. Et Panoz. ibi dicit. q̄ potest adaptari tex. ad hunc intellectum in eo q̄ dicit q̄ ille fugiebat. & sic insequendo lapidē picci. sed idem Panoz. dicit q̄ ibi non ponderat̄ tactus lapidis: si non incidisset in alium vt fugeret istum. Item sicut infecutio non imputatur: que fuit causa lesioni. ita non debet tactus lapidis imputari. Et ideo intelligendus est: q̄ ille corruit in alium lapidē: vt fugeret etiam percussione. dummodo percussio non fuisset grauis. vel forte remota picciat lapidē. & ille panefactus corruit in alium lapidē. Secus autem si lapidē piccius fuisset magnus & in fluxisset percussione magnam. si ille non cepisset fugaz: quia tunc posset dictum Innocen. p̄cedere. Nam talis ludus esset noxius etiam inter pueros. Et Panoz. dicit q̄ ille ludus lapidum paroz est licitus pareris. Et hoc beneficio eratis. s; inter maiores non esset licitus. Et sic Panoz. cōdudit. q̄ casus inde contingens in isto puero: ei non imputatur. erq̄ non fuit in culpa. licet veniam ad cautelaz postulauerit.

Duodecima. quid de clerico qui iacendo lapidē ad expellendū porcos de agro: interfecit puerum. An sit irregularis? Dic q̄ non. vt in. c. *clericus*. l. *distin.* Et hoc ideo fm glo. quia dabat operam rei licite. Ac etiam debemus p̄supponere q̄ adhibuit diligentiam debitam circumspiciendo. Alis fuisset irregularis per secundam regulam.

Tertiam autem huiusmodi teneantur clamare. Panoz. in. c. *ex literis*. el. ij. eo. titu. dicit. quando quis pijciat aliquem ad locum insolitum. & p̄ quem non consuevit quis transire: non tenetur clamare. vt in. l. si putatur. ff. ad. l. *aquil*. Alis secus. Et vide ipsum Panoz. de hoc in. c. *si. eo. tit. ubi dicit q̄ clamantes submissa voce. vel post casum contingentem non excusantur. Et in hoc peccat plurimum rusticū ducentes mulas. Nam post percussione dicunt. Laue. Nam debent p̄monere ita tempestine & fortiter clamare vt illi quibus iminet periculum possint p̄uidere & fugere.*

Tercia decima. qd̄ de eo qui videt exercitū venientem ad obsidendum castrū. intrasit̄ intra castrum: & cum impugnaretur ab aduersarijs. et quasi necessitate inuitabili compulsus: non valens fugere: aliquid interfecit. An sit irregularis. Glo. in. c. *de his*. l. *distin.* dicit q̄ est irregularis. quia illa necessitas fuit euitabilis. q̄ poterat euitasse castrum ante aduentum inimicōz. Et hōdo quia poterat p̄cauere: ne in talem necessitatem incideret: ei imputatur. Et hoc limitat *R. cō. vt recitat* *Alst̄*. l. *vi. ti. xiiij.* quando p̄pna voluntate se ingressit in illud castrum. Secus si domesticum. vel res suas ibi habuisset: quas seruare vo-

+ **Ad**ditio *et̄dā*
t̄m recitat l. *v. x. q̄n*
Z^o dicit̄ fuit s̄ alia
culpa. S; *sin pt p.*
p̄ *m. dicit q̄ nūq̄*
Z^o dicit̄ appellat̄ n̄
habuit origini a
p̄ma cā. 2° *Siro q̄*
licet sup̄uenit a
lia cā s̄m q̄ ifm
est mortuus non
fuit t̄m stat q̄ ad
huc ifm q̄ p̄m
vulnus fuit irregu
laris. *ad p̄bo. Por*
d. q̄ q̄ voluntarius
alio qui t̄m panaz
p̄mōd fuit q̄ illo
vuln. *Alis sanaz*
fuit s̄bz q̄ illi vul
nato sup̄uenit
q̄ illo vuln. t̄m
ad huc ip̄t *Siro vul*
nq̄ t̄m s̄bz *Zmāst*
debilis. post mod
vnt̄ s̄bz *vt alia*
cā. *p̄ta. q̄. alij*
humidib; *l. p̄m*
q̄ *Siro f̄t vul*
nato. s̄ t̄m q̄ q̄
alia s̄bz s̄bz. *vt*
q̄ illo vuln. p̄
s̄ mortuus nō fuit
sit. t̄m q̄ ista sup
uenit. *l. p̄m*
ist̄ respirā *de bilis*
tato *q̄ p̄m vuln*
ist̄ mort. 7 *idē*
p̄m p̄m s̄bz *q̄*
Sabat opaz *zvi d.*
liat̄ h̄m *de*
ō casu *de s̄m*
7 *irregularis*. 7 *p̄ gl. ista.*
q̄ se *tauisa* *sufficit.*
7 q̄ *ut s̄bz*
d̄. ita *morib* *habuit*
origini a p̄ma
cā
s; a debilitat̄.
qui *de bilis*
s̄bz nō *fuit*
ist̄ *mortuus* nō *fuit*

lebat. quia tunc si necessitate inevitabili occidat non est irregularis. Et hoc p primam regulam.

Quartadecima. quid de puero qui velicaz pota in larum 7 foriter frangens: ex tremoreu pugnans pau facta abortit. An sit irregularis? Dicitur potest q non. Et idem videt dicendum de hoc sicut de casu supra posito. q. xj. Nec queibet causa debet attendi ad hoc vt quis sit irregularis. vt notat glo. in di. c. decetero. Et ibi Panor. dicit q appellatōe cause intelligit de ppinq nō remota. Et cā ppinq imputat: 7 nō remota. Pone exemplū in remota. feci fenestram in domo. Aliquis spōte se precipitavit de ea. ego sum causa remota: nec sum in aliqua culpa. Sed causa propinqua fuit factitas illius se precipitantis. Similiter faber non ideo quia facit cultellum est homicida. Si tamen animo nocendi facit. 7 minorem diligentiam adhibet tūc piderat cā remota: fm glo. ibi.

Sed quis dispensabit circa huiusmodi homicidas? Rñ. Panonimita. in. c. ad audientiam. e. t. dicit q cum homicida voluntario nunq dispensat in aliquo ordine. Papa tamen potest dispensare licet glo. in. c. sicut dignum. extra eod. videatur tenere contrarium. Et p ea facit. quia irregularitas tanta est homicidio voluntario videt de iure diuino: iuxta illud. Non edificabis mihi templū Sed papa non dispensat contra legem diuinam. xv. q. j. sunt quidam. Sed Host. in dicto. c. sicut dignum. 7 p muniter docto. vt recitat Panor. ibi tenent oppositū: dicentes q iura dicēta: q cuz homicida non dispensat debent referri ad difficultatem. quia de difficultate dispensat: tamen papa dispē sare potest si vult. quia videtur sibi pmissum a lege diuina. vt notat in. c. pposuit. de concess. p. Itē in veteri testamento reperitur dispensatum cum phinees nepote Aaron. qui p milerat duplex homicidū. 7 postea fuit permissum ministrare diuina. Item Paulus apulus fuit homicida. 7 tamen postea ministravit 7 assumptus fuit ad apostolatū. vnde presumendum est eadē voluisse: vt etiam vicarius suus: possit ex causa dispensare. Nec Panor. in dicto. c. sicut dignum. Et ex dictis Panor. videtur elici. q etiaz dato q irregularitas sit de iure diuino: tamen papa potest dispensare ex causa. 7 sic habes q papa potest dispensare ex causa contra ius diuinum. Idem tenet Panonimita. in. c. p venerabilem. qui si. sint le. vbi ex dictis Jo. and. elicit singularem theoricaz q nullibi expresse pibetur. q papa ex causa non possit dispensare in gradibus diuina lege prohibitis. Quo tamen ad irregularitatem. an sit de iure diuino vel positio. Panonimita in multis locis tenet q est de iure positio. quia est pena. Et hoc idem videtur sentire communiter docto. Cum homicida autem casuali in sacris ordinibus: solus papa dispensat vt notat Hostien. in dicto. c. ad audientiam. Idem Panonimita. ibi per. c. continebatur. e. t. In minoribus autem potest episcopus suo iure dispensare. Et pro hoc facit tex. in dicto. c. ad audientiam. ibi poteris concedere vt minoribus tē.

Et hoc intellige in homicidio casuali vbi interuenit aliqua culpa seu negligentia. Nam si nulla culpa fuisset de iure cōmuni iste promoueretur: quia nullam irregularitatem incurreret fm pūmunt intellectum glo. in. c. latoz. eo. ti. quem approbat Panor. ibi. Et pro hoc facit littera ibi. libere permittas. Nam non libere pmoueretur si egeret dispensatione.

Quid si quis flebotomat aliquem causa medicina. Et inde sequatur mors. An sit irregularis? Rñ. fm vñ. si incisor erat peritus artis. et adhibuit diligentiam debitam: non tenetur in aliquo. Similiter si incidendus non habet cōsuetam dispositionem membroru vel neruorum vel venaz 7 propter incisionem moritur: non tenetur in aliquo incisor: fm Inno. si in hoc non errauit ppter suam inexperience: non est irregularis. Potius enim casu q culpa in huiusmodi presumit mors accidere. xxij. q. v. de occidendis. Secus vbi propter imperitiā accidisset: vel propter negligentiaz Et ideo pbilici et chirurgici: si erant periti in arte: et nihil de contingebat omiserunt: 7 habent super hoc probabilem conscientiaz: non prohibentur a pmotione: qzuis mortui sint infirmi. Secus autē quando sunt imperiti vel negligentes circa infirmos. Et ex hoc probabiliter credunt: vel dubitat infirmos mortuos vel membris deperditos: qz sunt irregulares. extra de eta. et q. ad aures.

Item custodientes infirmum: vel seruitores eius qui vocauerunt minutorem: vel porerent ei vinum vel aquam: vel non bene custodierunt vnde ex frenesi se interfecit 7 huiusmodi fm. vñ. in omnibus his vbi bona fide fiat: non debet defacili quis habere conscientiam scrupulosam: nisi sit lata culpa: et negligentia dissoluta. puta si custos infirmi: vel frenetici: vel furiosi dimisit eum vt iret in plateam ad ludendum: vel alis dat operam rei illicite: aut ex nimia crapula: vel ebrietate vigilare non potuit: maxime cum esset deputatus ad custodiam infirmi. Nam si certum est q inde ex hac culpa: mors secuta est. talis est irregularis: alis non. Et si habet quis conscientiam scrupulosam: deponat ad consilium boni viri. Nec Archi. florē.

Quid de parentibus in quorum lectis parui filij inueniuntur mortui? Rñ. fm Ray. si mors interuenit graui eorum culpa precedente: aut negligentia: grauis est eis penitentia iniungenda. extra de peni. 7 re. quesitum. Et panor. ibi infer. singularem theoricam ex illo tex. q leuissima culpa in homicidio. non inducit irregularitatem. Quod tene menti. Et procedit ille tex. quādo sine tactu. 7 alia occasione homicidium secutum est. hec panor. Et sic ex dictis panor. iuncto tex. ibi si ex incuria ipsorum mortui inueniuntur in canis tē. iste casus nō debet extendi vltra terminos proprios. dicto. c. Secus si quis esset in leuissima culpa aliqd agēdo. nā tūc ex leuissima culpa fieret irregularis: vel dando occasionē ad hoc. Si vō leuis culpa parentū precessit in morte puerorum: nō tam

ipidem alium. vel als eade... c. et ibi... dicit q... Quartadecima. quid de puero... lebat. quia tunc si necessitate inevitabili occidat non est irregularis. Et hoc p primam regulam. Quartadecima. quid de puero qui velicaz pota in larum 7 foriter frangens: ex tremoreu pugnans pau facta abortit. An sit irregularis? Dicitur potest q non. Et idem videt dicendum de hoc sicut de casu supra posito. q. xj. Nec queibet causa debet attendi ad hoc vt quis sit irregularis. vt notat glo. in di. c. decetero. Et ibi Panor. dicit q appellatōe cause intelligit de ppinq nō remota. Et cā ppinq imputat: 7 nō remota. Pone exemplū in remota. feci fenestram in domo. Aliquis spōte se precipitavit de ea. ego sum causa remota: nec sum in aliqua culpa. Sed causa propinqua fuit factitas illius se precipitantis. Similiter faber non ideo quia facit cultellum est homicida. Si tamen animo nocendi facit. 7 minorem diligentiam adhibet tūc piderat cā remota: fm glo. ibi. Sed quis dispensabit circa huiusmodi homicidas? Rñ. Panonimita. in. c. ad audientiam. e. t. dicit q cum homicida voluntario nunq dispensat in aliquo ordine. Papa tamen potest dispensare licet glo. in. c. sicut dignum. extra eod. videatur tenere contrarium. Et p ea facit. quia irregularitas tanta est homicidio voluntario videt de iure diuino: iuxta illud. Non edificabis mihi templū Sed papa non dispensat contra legem diuinam. xv. q. j. sunt quidam. Sed Host. in dicto. c. sicut dignum. 7 p muniter docto. vt recitat Panor. ibi tenent oppositū: dicentes q iura dicēta: q cuz homicida non dispensat debent referri ad difficultatem. quia de difficultate dispensat: tamen papa dispē sare potest si vult. quia videtur sibi pmissum a lege diuina. vt notat in. c. pposuit. de concess. p. Itē in veteri testamento reperitur dispensatum cum phinees nepote Aaron. qui p milerat duplex homicidū. 7 postea fuit permissum ministrare diuina. Item Paulus apulus fuit homicida. 7 tamen postea ministravit 7 assumptus fuit ad apostolatū. vnde presumendum est eadē voluisse: vt etiam vicarius suus: possit ex causa dispensare. Nec Panor. in dicto. c. sicut dignum. Et ex dictis Panor. videtur elici. q etiaz dato q irregularitas sit de iure diuino: tamen papa potest dispensare ex causa. 7 sic habes q papa potest dispensare ex causa contra ius diuinum. Idem tenet Panonimita. in. c. p venerabilem. qui si. sint le. vbi ex dictis Jo. and. elicit singularem theoricaz q nullibi expresse pibetur. q papa ex causa non possit dispensare in gradibus diuina lege prohibitis. Quo tamen ad irregularitatem. an sit de iure diuino vel positio. Panonimita in multis locis tenet q est de iure positio. quia est pena. Et hoc idem videtur sentire communiter docto. Cum homicida autem casuali in sacris ordinibus: solus papa dispensat vt notat Hostien. in dicto. c. ad audientiam. Idem Panonimita. ibi per. c. continebatur. e. t. In minoribus autem potest episcopus suo iure dispensare. Et pro hoc facit tex. in dicto. c. ad audientiam. ibi poteris concedere vt minoribus tē.

Homicidium. iij.

gravis penitentia est imponēda. extra d̄ bis q̄ si. oc. de infantib.

In autē istis penitētia publica vel occulta dari debeat. Vide s. Lofflor. j. in pn.

Quid si quis habeat ceruim; vel leonem qui aliquem occidit. Rñ. fm Innoc. non videtur irregularis; dñ modo maliciam vel culpam in morte non habuerit. ar. l. dist. hij qui arborē. r. c. sepe.

Homicidium. iij.

De pena et irregularitate homicidarū. Rñ. fm Ray.

Si homicidium committitur verbo. scz precepto. consilio. vel defensione: pena est irregularitatis que etiam post peractam penitentiā impedit promovendum; et deicit promotum. l. dist. si qs viduam. Et intellige defensionem; quādo homicidam defendit; vel etiam dissuadendo eis q̄ volebant defendere occisum. Si tamen corrupta intentione hoc fecit. De pena vero homicidij facti commissi. Distingue. Nam quatuor modis potest committi. Primo quidem si est commissum pro iusticia r̄ recto processu r̄ intentione. Et tunc non committitur culpa; sed potius faciēs meretur; nihilominus irregularitas contrahitur que simul impedit promovēdum et deicit promotum. l. dist. aliquātos. nisi hoc fuisset factum ante baptismū de quo vid̄ supra Bigamia. Quicūq; ergo in tali casu fuerit iudex aut aduocat; siue p̄ actore; siue p̄ reo. scz cum actor obligetur ad rationes; quia agendo p̄ reo agitur contra actorem fm quosdam. unde si sequitur effectus est irregularis. et in dispensabilis; nisi per papam. Item affessor. te. itis. notari? scribens sententiā. vel proferens sententiā. vel scribens attestaciones. vel legens dñ publicantur. vel scribens; vel dictans litteras p̄ vindicta sanguinis. omnes hij irregulares sunt; quia cooperant in mandato sententię fm docto. in. c. sententiā. ne cleri. vel mona. Et hoc si secutus est effectus. scz mors vel detractione membrorum. Aliter tales nullam irregularitatem incurrunt etiam episcopalem; prout voluit. 3. 3. Et hoc expresse voluit Panor. in dicto. c. sententiā. r̄ in ca. clericis. ne cleri. vel mona. ubi facit unam pulcrā theoriam. q̄ per solam mortem seu membrorum detractionem quis incurrit irregularitatem. Secus ergo si sequatur alia vindicta sanguinis. Et in. c. si aliquis. de homi. dicit. q̄ nunq̄ contrahitur irregularitas nisi actu homo interficiatur; vel mutilet. Et sola enim voluntate non est quis irregularis. Quod etiam tenet Hof. Ex quo sequitur. q̄ si quis voluit interficere hominē vel venenare. r̄ etiā appinaverit venenum r̄ fecit quod potuit ad mortem; si mors non est secuta; non est irregularis. licz glo. in hoc ultimo in. c. periculose. de pe. dist. j. dicat. q̄ talis est irregularis. Sz Panor. ad dictam glo. respondet q̄ loquitur in irregularitate que contrahit ex peccato; non autem in irregularitate indispensabili. Ad 3. 3. die q̄ dictum suum nullo iure cauetur. Item omnes de familia rectoris qui vadunt ad associandū male-

factorem; cum ducit ad mortem. siue equestres. siue pedestres. cum vadunt p̄ defensionem si oportet; vtiq; sunt irregulares. Qui etiam trahit ad cordam vel torturam reum ad fatendum maleficium. Et ex hoc fateat r̄ occidit; irregularis est. Qui etiam acuit vel potat magnariā; cum quā quis est decapitandus. vel potat scalas. vel funes. p̄ aliquo suspendendo; similiter est irregularis. q̄ quilibet horū dat eam p̄ inquam morti alterius. di. c. si quis viduam. Secus de eo qui fecit scalas vel funes vel gladium; nō ad mortem inferendā; s̄ ad omnes vsus. Et casu postea aliquis vtr̄ ipsiis ad occasionem. xxij. q. v. de occidentis. Item si quis aliquid facit vel dicit; vt de acceleretur alieni mors; licet omnino esset morturus; efficitur irregularis. si hoc est certum. puta. voluit infirmum vt citi? moriā. vel die decapitādo. vt ponat caput in cippo; et hoc citi? ponit. vt dicit fatalit̄ vt apter magnariā; ne recipiat plures ictū. r̄ fit vt q̄ cito expedit r̄ hmoi ar. d. c. si quis viduam. secūdo principaliter si homicidium factum sit necessitate. Et tunc dupliciter. quia aut necessitas est ineuitabilis. aut euitabilis. Si quis occidit vel mutat ex necessitate ineuitabili. id est ira artatus. vt angustatus. q̄ nec fugere. nec clamare. nec aliter poterat se inuare; nisi occidat vel mutlet non est talis irregularis. extra eo. si furiosus in dem. Sed si hoc faceret ad defensionem parentum. vel sociorum. vel aliorum non euaderet irregularitatem. r̄ hoc videtur expressum per tex. in dicta clem. ubi dicitur. Si furiosus. aut infans. seu domus. hominem mutlet vel occidat; nullam in hoc irregularitatem incurrit. Et idem in illo censemus q̄ mortem aliter vitare nō valens. suum occidit vel mutat in uasorem. bec ibi. Nota ibi mortem. ppriam; non ergo alienam.

¶ Quid autem si poterat euitare mortem; sed nō mutilationem alicuius membri. An sit irregularis; occidendo vel mutilando in uasorem. Ray. tenet q̄ sit irregularis. sed cardinalis in. d. clem. tenet verius q̄ non. quia ibi equiparantur mutilatio r̄ occisio; quo ad contrahendam irregularitatem. Et sic idem debet esse quo ad eam euitandā; Item si fugere posset; sed fugienti poterat imminere periculo. puta casure. vel velocioris cursus inimici sequentis; qui audacio; factus. p̄pter fugam; potest defacili fugientem a tergo vulnerare r̄ occidere. Et sic tali periculo; non tenetur fugies se exponere. Nam qualitas temporis r̄ loci non patitur plenius deliberandi consilium. ff. de excra. l. j. r̄ qd̄ dictū est de infante q̄ nō est irregularis. de an. dicit q̄ idem est de maiorī septennio; si nō est doli capax.

¶ Quid autem si quis mortem vel mutilationem ppriam euitare non valens occidit vel mutat. s̄ dabat operam rei illicitę. puta inuentus est de nocte; cum quadam muliere vel huiusmodi. r̄ affines illius mulieris reppererūt eum in domo. qui eum armis aggressi sunt. r̄ ille se defendendo occidit vnum ex illis. An sit irregularis. Dubium facit; quia ille dabat operam rei illicitę. r̄ sic per re-

ho
quis potest in procedenti capitulo
viri sic casu scilicet. Et bonus opin
l. in. xv. vbi dicit q̄ cōtingere possit
non est temporē volutum; vel int
tēstā per accidens volutum et inter
causā per accidens dicitur remouit euz
vnde quoad partē non remouet euz
quod dicitur dicitur quod dicitur
quod voluntariam. Hoc autem c
videtur modo quando dat oper
sibi modo quando non adhibet
fuit talis; si sequatur in de hoc
fuit homicidij reatum. l. dist. de
dam tamen peris videtur q̄ talis
fuit ex eo dicta de. non distingu
p̄pter dicitur ergo necesse distingui
videntiam. de hoc. Item quia illa
videtur remouere ordinata ad talem
¶ Quid de homicidio quod domum
vel interficit aliam. An tenetur. P
vbi dicit de. an. q̄ dicitur q̄ est
solus. Sed Bar. in. l. p̄na. ff. de par
respondet. q̄ aut ille talis scilicet hoc
causā debet sibi p̄videre vt iacet
et sic in camera sua. et si non fecit esse
p̄pter culpam tenetur iacet pura no
nō ad mortem transientes. vt. l. si pu
l. q̄. 3. vbi hoc adnotat sibi euentu
tur. Nam domus equiparatur fur
p̄mo. ff. de accipi. poli. Sed fure
p̄. c. hoc. Bar.
¶ Quid quod si deo in nocte habu
ca cogitaret tale quid in die. Rñ. q̄
non a simili. q̄ aut huiusmodi
nō d̄ tenetur cum sit vici natura
l. p̄na.

gulas positas in precedenti capitulo: debet impu-
tari sibi casus sequens. Et huius opinio est. Distin-
li. j. ti. xv. ubi dicit qd contingere potest. qd illud qd
non est actus: et per se volitum: vel intentum: po-
test esse per accidens volitum et intentum. fm qd
causa per accidens dicitur remouens prohibens.
vnde quando quis non remouet ea: ex quibus se-
quitur homicidium: dicitur quodammodo homi-
cidium voluntarium. Hoc autem contingit du-
pliciter. vno modo quando dat operam rei illicite
Alio modo quando non adhibet debitam curam.
Et his casibus: si sequatur in de homicidium: nō
euadit homicidij reatum. l. distinc. sepe. Quibus-
dam tamen peritis videtur qd talis non sit irregu-
laris: et quo dicta de. non distinguit: sed loquitur
generaliter. ergo nec nos distinguere debemus? ad
audiendam. de deci. Item: quia illa causa videtur
valde remota: nec ordinata ad talem casum.
Quid de dormiente: qui dormiendo percussit
vel interfecit alium. An teneatur. Panormitan?
in dicta de. tangit hanc questionem. sed eam non
soluit. Sed Bar. in l. pena. ff. de parici. fm Bull.
respondet. qd aut iste talis sciebat hoc euenire sibi.
et tunc debet sibi preuidere: vt iacet solus. vel ne
mo sit in camera sua. et si non fecit: est in culpa: et
propter culpam tenetur: sicut putator arboris qui
non admonuit transeuntes. vt. l. si putator. ff. ad
l. qui. Si vō hoc nesciebat sibi euenire: tūc est parci-
tū. Nam dormiens equiperatur furioso. vt. l. j.
§. primo. ff. de acqui. poss. Sed furiosus nō tenet
ergo rē. bec Bar.
Sed quid si ideo in nocte habuit tale somnium.
quia cogitavit tale quid in die? Respondent qui-
dam a simili. qd aut fuit laesivus sine sui culpa: et
tunc nō tenetur: cum sit vicij nature. Alii secus.
d. l. pena.
Quid autē de ebrio: si occidat vel mutilet. Dic
fm Dat. zen. et Lar. in dicta de. qd est irregularis:
quia si voluisset papa expressisset. Sequitur de se-
cundo membro supra dicta distinctio. scz quan-
do necessitas fuit euitabilis. Puta. quia aliter ena-
dere poterat. puta claudendo ostia domus. vel in-
turi se includendo: vel recedere de loco vbi expe-
ctabat inimicos venturos: tunc efficitur irregulari-
tis nec ad maiores ordines ascendet. immo nec in-
susceptus: nisi ex magna dispensatione permittat
ministrare. Et quis Zen. dicit: qd si fugiendo: fu-
ga erat sibi periculosa: vel vituperosa: et ad dede-
cas: et si non ad periculum persone. et propter hō
non fugit. et occidit talis euadit irregularitatem.
De. de an. non credit hoc verum. Idem Lar. licz
dicit qd opi. zen. sit equus. Tercio principaliter si sit
homicidium casuale. Distinguit: vt dictū est s. ca.
immediate precedenti.
Quarto si homicidium sit voluntate sponta-
nea factum sine in opere: siue etiam in verbo: etiaz
sine peccato inducit irregularitatem. et talis non
solum nō debet promoueri: s; si promotus est: im-
perpetuum deponi dicto. c. si quis viduam. etiam
si interficiat saracenum vel paganum. l. distincti.

clericum. Et cum tali nunq dispensatur in ordi-
ne: vel officio. l. distinc. mīro. Et etiam si sit occul-
tum: ministrare in ordine suo nō pōt. extra de tē.
or. c. si.
Potent tamē cū tali dispensari in beneficio. de
ele. pu. in du. c. ij.
Similiter non euitant irregularitatem qui iur-
ignari. zelo fidei et propter indulgentiam haben-
dam: que datur ferentibus ligna ad combustio-
nem hereticorum: attulerunt ligna ad cremandū
hereticos si illa materia cooperata ē ad combusti-
onem hereticorum fm §. v. S; si illa materia: non
est cooperata. puta. quia iam mortui erant: quan-
do ligna attulerūt: vel anteq accenderet ignis in
illa materia: non sunt irregulares. Si autē de hoc
dubitatur melius est tenere certum: et se reputa-
re vt irregularem: extra de temporb ordi. ad au-
res.
Princeps qui legem condit: cuius legis aucto-
ritate homines sunt traditi morti: non efficit pro-
pter hoc irregularis. quia in certam personaz nō
anima duertit. vt notat Archi. xiiij. questione. v.
officia.
Episcopus vel alius prelatu: qui habet iuris-
dictionem temporalem debet constituere iudicem
secularem: qui audiat causas precipue sanguinis
Et illi potest precipere qd faciat vnicuiq iustici-
am. Si autem talis iudex interroget eum in speci-
ali. Quid agendum in tali: qui scilicet meretur pe-
nam sanguinis: potest respondere. consule per-
tos. Et caueat ne propter suam responsionem di-
rectam vel indirectam ille intelligat: qd debeat euz
sanguine punire fm Ray. Nam si ex tali respon-
sione reus occideretur: vel mutilaretur: esset irre-
gularis. Pōest etiam prelatu talis delegare ali-
cui etiam specialiter super aliquo maleficio: vt hō
micio: et huiusmodi in sua iurisdictione commis-
so: vt inquisita veritate: iusticiam exequatur. Et si
cui committitur: sic exequatur et occidat: nō pro-
pterea ille prelatu est irregularis. extra de cle. vel
mo. eps. li. vj.
Licetum est prelatu ecclesiasticis ob defensio-
nem rerum ecclesie: vel fidei inuocare contra vio-
lentos brachium seculare: et hortari tales: nō qui-
dem vt occidant. vulnerent vel mutilent. hoc. n.
esset directe ad homicidium prouocare. S; vt ec-
clesiam vel patriam liberent et terram ab infideli-
bus occupatam reducāt ad christum. Et sup hoc
ecclesia facit remissiones magnas. Et licet hinc
de aliqui occidantur: non est prelatu hoc imputā-
dum. immo peccaret nisi contra tales se oppone-
ret. xiiij. qōne. v. de occidendis. ij. q. viij. c. igitur.
et. c. scire. et. c. omni. et. c. hostatu. et. c. vt pridem.
Etiam ad clericos pertinet disponere et induce-
re alium ad bellandum legitima bella. Et licet nō
debeant exercere bella manu propria: possunt ta-
men interesse: et iuste pugnantibus spiritualiter
subuenire suis exhortationibus et absolutiōibus
et alijs spūalib; subuentiōib;.
Utrum prelati et alij qui interfunt vindictē

rem: cum dicit ad mortem. Sicut per
delictis cum vadant p defensionem
trig: sunt irregularis. Qui etiam
in vel totum rem ad faciendum
Et c. hoc fact: et conditur: et
enim cum videret magna
est deceptus. vel potat scias. vel
quo impudens: dicitur est irregularis
bet hoc de cū. p quonq morte. alio
quis vidam. Sems de co qui facit
nes vel gladium ad mortem infirmit
vites vus. Et cū posita alioq vus
facionem. xiiij. q. v. de occidendis. p
aliquid fact: vel dicit: vnde de accide
licet et cūmo est mortuus. Et cū
si hoc est certum. puta. vult infir
p mort: vel dicit deceptus. vt pona
r appor: et hoc cū ponit: vt dicitur
magistrum: et respicit plures. r. h. v.
p dicit: hōi ar. d. c. si quis vidam. l.
nāpaler si homicidium factum sit mō
tunc dupliciter. quia nec necessitas est
alio. an euitabilis. Et quis occidit vel
necessitate in euitabilis. id est in artatua. v
stus qd ne fugere. nec clamare. nec aliter
si inuicem occidit vel mutilat: non est
regularis. extra de. si furiosus in d. c. i. Et
vnde ad defensionem parentum. vel loci
alioq non euadit irregularitatem.
idem expressum per ter. in dicta clem.
tū. Si furiosus aut infans in dormie-
nem mutilat vel occidat: nō in hoc re-
tatem in curit. Et idem in d. c. confom: j
m aliter videri nō videtur. sicut occidit
in homicidium. de. l. i. v. de homicidio. qd
in ergo aliter.

Homicidium. iiii.

fanguinis sint irregulares? Respon. panomita. in. c. sententiam. ne cleri. vel mo. de mente Inno. dicit q̄ interessentia non facit quem irregularem: nisi interesset auctoritatem prestando. Idem si p̄staret auxilium. consilium. vel fauorem: aut opera vt patet ex notatis in. c. sicut dignum. extra eodē. Dicit etiam Hosti. q̄ si ad clericum spectat iurisditio: nullo modo debet interesse vindicare sanguinis: ne videatur prestare auctoritatem: vt in. c. ex literis. de ex. pre. Hoc tamen Panomita. restringit in clericis interessentibus ex sola libidine: seu voluntate. Non enim debent prestare presentiaz istis eis prohibitis: sicut nec alijs spectaculis: vel conuiujs coniugiorum: vt in. c. presbyteri. xxiiiij. dist. et in. c. non oportet. de conse. di. v. Secus aut̄ put̄o in interessentibus ex iusta causa. puta. quia sociant iusticiadū ad p̄orandū: ne incidat in despectu: et vt p̄otent eum ad patientiā: sicut obseruāt̄ in multis locis.

Sed nunquid iudex si non liberat̄ hominem a morte iniusta: cum potest. et prelat̄us si nō pascit fame morientem cū potest erit irregularis: si mors inde sequatur? Respon. dicit v̄d. q̄ non. licet grauissime peccent. quia lex promotionis factum requirit. xv. q̄one. j. si quis non iratus. Sed quibusdam alijs videtur q̄ predicti non euent irregularetatem. quia in dictis casibus: non solū est omisitio: sed etiam commissio. Et ad hoc facit: quod notat Asteu. li. vj. tit. xiiij. vbi dicit: q̄ ille qui hominem a morte liberare potuit: sed noluit: nō est immunis a culpa homicidij. allegat. c. sicut dignum. §. illi autem. extra eo. ar. di. lxxxvj. facietis. r. xiiij. q̄one. iij. nō inferenda. et. c. qui potest. Et hoc q̄ndo constat illum iniuste occidi. de penit. dist. j. periculose. Et licet aliqui intelligant hoc de iudice: qui debet et officio defendere: quia ille solus ad hoc tenetur ex precepto. xxiiij. q̄one. v. Qui malos. et. q. iij. fore. Consilium tamen sanum est fin Hoff. r. Hostien. q̄ quilibet etiam priuatus hoc faciat: si sine periculo suo hoc possit facere propter premiffa iura.

Quid si clericus tradat latronem iudici seculari: petens etiam cum protestatione q̄ eum puniat̄ extra sanguinis effusionem: et postea iudex procedat vsq̄ ad sanguinis effusionem. An sit irregularis? Respon. dicit Asteu. lib. vj. tit. xiiij. q̄ non sit ex hoc irregularis. Aliter daretur pluribus materia clericos expoliandi et trucidandi: si propter metū illum non auderent conueniri: nec etiā nocet si clericus ad conueniendum latronem dederit signa. de hoc est tex. in. c. prelatis. extra eo. lib. vj. Predicta tamen quidam limitant: quādo alio modo talis clericus res suas non potest recuperare. Et q̄ndo mortem non intendebat: r̄ premiffa protestatione. Et si sua intentio erat maculata fieret irregularis: si mors vel mutilatio membra inde sequatur.

Quid si post occisionem letetur r̄ ratū habeat? Rñ. Hosti. vt recitat Asteu. vbi s̄. q̄ rati habitio retrahit: r̄ mandato equipatur: q̄ in malicijs

generaliter attendit. Et hoc intelligit Asteu. vbi esse si gaudeat de morte p̄sone. Secus si de malefici punitioe letetur: et deo regratiatur r̄ p̄sone cōpatiatur.

Vtrum nō reuelans tractatū homicidij: sit homicidia si sequat. Rñ. Panor. in. c. petrus. e. t. r. refert aliquos dicere q̄ nō: sed sufficit q̄ p̄hibuerit. Jo. an. distinguit. q̄ aut dolose nō reuelat: et tunc imputat̄ ei homicidij. Aut nō dolose nō reuelat. Et tunc non erit homicida. Panor. tñ p̄sult: vt reuelat. Nam p̄ter opinionē diuersas in hac materia: salte in toto anime: imputaretur culpabilis.

Quid si clericus scribat q̄ aliquis capiat. et ex illa captione sequit̄ mors: vel truncatio membrorum. Ipso tñ ignorante r̄ factū r̄ causam. An sit irregularis. Rñ. Hosti. dicit q̄ sic: q̄ debuit suspicari hoc posse euenire.

An aut̄ ex qualibet mutilatioe inducat irregularitas. Rñ. Card. in. de. si furiosus. extra eo. post Land. dicit q̄ non. S̄z solum cū mutilat̄ aliquod de principalibz membris. Et fin Panor. in. c. j. q̄ de. vel vo. ex. sola effusione sanguinis nō causatur irregularitas.

An aut̄ digitus sit membrum. Rñ. Bar. in. l. ij. ff. de pu. iudi. p̄cludit membra appellari: q̄ habet officij separatū et distinctū ab alijs. vt oculus. ly. di. si euangelica. vel manus: aut pes: vt in aut. §. nouo iure. l. de fer. fu. Digitus aut̄ nō est membrum. §. ps membra. Ad hoc tex. bonus. lxxx. di. singula. vbi appellat̄ membra: q̄ hz officij distinctum. Et sic incidens alicui digitū: nō est irregularis. Secus si totā manū: vel pedē: vel oculum.

Quid aut̄ si quis debilitauerit membrū: ita vt quasi sit inutile: nō tñ detruncat̄. nunquid effectus sit irregularis. Dubij facit: quia paria vidēt̄ nō esse: r̄ inutile esse. Rñ. Panor. in. c. cum illorū. de sen. excom. dicit q̄ differentia est inter truncatōez membra r̄ mutilationez. Et vt diuersa ponunt̄ in d. de. si furiosus. Et truncatio dicit̄: totalis membrū abscisso: seu diminutio. Mutilatio vō: quando in totū membra non abscidit: sed ex percussione impedit̄ eius officij vt puta. in tibia percussus: nō valet mouere pedem: r̄ quodlibet istoz̄ in dicit̄ irregularitatem fin eū. Sed idem Panor. in. c. clericis. ne de. vel mo. r̄ in. d. c. j. tenet expresse contrarium: dicens. q̄ membra debilitatuz valet saltem ad decorē. r̄ in penis fienda est mutio: interpretatio. Idē sentit Cal. fin eū. Sed Guil. de land. in suo sacramentali dicit q̄ nō soluz occidens: vel mutilans membrū est irregularis: sed etiam reddens membrū inutile: dūmodo sit de principalibz. Et de illis qui redderent hominem deturpatum et inutilem pro diuinis officijs exercendis. Et idē si quis faciem alterius deturpet: vel verberet: licet absque non sit mutilatus: si tamen ex huiusmodi deturpatione efficaciter inhabilis ad premiffa p̄pter scandalum: ipsum credit̄ esse irregularem. Et idē si sibi faceret maculam: vel aliud impedimentum in oculo: etiam sine eruitione. Secus si membrum omnino oculum sibi auferret. puta. digi-

[Marginal notes on the right edge of the page, partially obscured and difficult to read.]

tum vnus pedis: vel testiculum: sine alia magna debilitate: vel defomitate. Nec omnia pbantur ly. distinctone. per totuz. hec Sui. Et hec opinio videt valde raronabilis.

Qui percussit mulierem pregnantem: vel dat ei aliquid vt faciat abortum. Si ex huiusmodi percussione: vel rei datione illa abortitur: si iam erat formatus fetus: est irregularis. Secus si nonduz erat formatu puerperu.

Quid si dubitetur. Vtrum ex percussione: vel rei sumptione secutus fuit abortus: vel ex alia causa: vel vtrum esset puerperium formatum vel no. Si probabiliter dubitatur: debet a promotore: et ministerio abstineri: ne periculo se committat. Si autem habeat temerariam opinionem: eam deponat.

Quid si plures reperiuntur in pugna: in qua aliqui sunt interfecti: vel mutilati: et nescitur a quibus. Respon. fm Ray. q. tum ad irregularitatem ont nes censentur irregulares. Et qui sunt ex parte in iuriantum. et qui sunt ex parte recipientum: si illi erant clerici: et sic illicite mouerunt arma. distin. ij. si quis post. Sed Archi. xxij. questione vltima. c. si. dicit q. istud dicitur Ray. quidam intelligunt quando clerici erant in culpa. Nam si defenderet se vel suos necessario: licet aliquis a defendentibus sit interfectus: ex alia parte: reliqui qui non interfecti sunt: nec interfectores inuassent: non essent irregulares: licet voluntatem occidendi habuerit quia lex promotioe factum requirit. Ipe tamen Archi. distinguit inter repellentem et inferentem vnu: vt repellens: ex dispensatione promoueat: et tolleretur in susceptis: dum tamen constat eum non percussisse. Inferens secus: quia in culpa est. Dicit etiam Archi. fm Inno. et Hosti. q. si quis percussit aliquem in bello iusto. si non sit inde mortuus vel mutilatus suis ictibus: non efficitur irregularis: etiam si alij occidant: dummodo non procauerit eos. extra eo. significasti. el. ij. Addit tamen Inno. q. si animo occidendi percussit aliquem: licet non letaliter: si alij postea occidunt: est irregularis: et de hoc videt casus in dicto. c. significasti. ex quo eliguntur tres casus singulares. Primus q. si qs percussit non letaliter: si animum occidendi habuit: et ex alioz vulneribus percussus expirat: irregularis est. Secundus qui alium letaliter percussit: licet ab alijs fuerit extinctus multo fortius irregularis est. Tertius si no apparet an letaliter: sed etia percussus ab alijs obijt: et no apparet ex cuius vulnere decesserit irregularis est.

Quid autem si quis percussit non letaliter: apparet tamen q. ex percussione sua non poterat iste fugere: vnde fuit occisus a parochianis. nunquid sit irregularis? Hosti. dicit q. sic. quia pstitit causam homicidio. Et ita communiter transeunt doc. Sed de hoc Panormitanus dubitat in dicto. ca. significasti. Nam cum liceat clerico pro defensione rerum percutere. licet non letaliter: tunc si iste insitit rei licite non debet euentus mortalitatis sibi imputari: cum ipse in homicidio non reperiatur.

vnde posset dici. q. quo ad penam: no debeat iste teneri: sed quo ad cessatorem a diuinis. Potest g saluari opinio Hosti. tanq. tutior.

Quomodo autem et quando bellatores efficiuntur irregulares: maxime quo ad clericos. Jo. cal. et Jo. an. in nouella in. c. petito. extra eo. sic distinguunt. Clericus aut vtitur armis incotinenti repellendo vim vi: et cuz debito moderamine. Aut aliter. Si primo modo: etiam si occidat: vel mutilet. non est irregularis: cum salicet facit ad sui defensionem. di. j. ius naturale. Si aliter facit. aut agit de licentia pape. aut proprio motu. Si de licentia pape: puta q. in bello iusto vti potest armis offensilibus. Max inter alia que faciunt bellum iustum est auctoritas pape vel principis. Et tuc si occidit vel mutilat: non est irregularis: ex quo papa dedit sibi licentiam. Nam cum irregularitas sit pena: p constituciones canonicas introducta. ex quo papa potuit dare licentiam clerico: et auctoritatem vtendi armis quibuscuq. etia sine metu irregularitatis dando hmoi licentiam: videt q. abstulit ab eo incur sionem irregularitatis. Hoc quidam dicunt vtunt qm papa hoc exprimeret. Alii secus. Sed quibusdam alijs videt q. etiam sine expressione no fieret irregularis. si motu proprio clericus vtat armis. tuc aut in bello iniusto: aut iusto. Si in bello iniusto: planu est q. no est sibi licitum: siue suis fauore prester: siue vt timorem incurat aduersarijs. Et si ibi aliqui sunt occisi vel mutilati: irregularis est. xxij. q. viij. c. j. et. ij. Si in bello iusto. puta. pro defensione patrie vel alioz. xxij. q. iij. fortitudo. Et tunc poterit interesse etiam cu armis defensionis. At tunc debet pugnare: sed horari poterit. xxij. q. viij. vt pade. Sz cu armis offensilibus no debz ibi ees nisi ea intentione vt defendat: no vt pugnet. xxij. q. viij. clerici. Et si in tali bello est aliqs occisus vel mutilatus ab ipso clerico est irregularis. Si autez ipse neminem occiderit vel mutilauerit: no est irregularis licet quis ab alijs occisus sit vel mutilat. Ad tollendu tamen dupliciter ambigui ad cautelam hoc casu: potest sibi imponi pnia. Et sic intelligitur. extra de de. pcul. p sentium. Si vo in tali bello clericus vulnerauit aliquem: sed no occidit. vel mutilat: distingue. Aut talis vulneratus: sit it postea occisus ab alijs. et tuc subdistingue. vt supra dictu est. aut habuit animum occidendi: et est irregularis. aut non. Et tuc etiam distingue. q. aut vultus ipsius clerici pot discerni ab alijs vulneribus et tuc no est irregularis: si vultus no est mortale. Aut no pot discerni. Et tuc. ppter dubium iudicatur irregularis. Nota tamen q. ex hoc q. papa dat licentiam clericis q. intersint bello: non rantez videt ex hoc licere clericis vti armis nisi ad defensionem. no aut ad occidendu aggrediendo nec etia paganu. Sed pnt tui interesse ad horandiu alios xxij. q. viij. omni. r. c. se. hec Archi. fl.

Quid etiam se mutilat ex impatientia vel etia se hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. que partem.

Quid etiam se mutilat ex impatientia vel etia se hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. que partem.

Quid etiam se mutilat ex impatientia vel etia se hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. que partem.

Quid etiam se mutilat ex impatientia vel etia se hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. que partem.

Quid etiam se mutilat ex impatientia vel etia se hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. que partem.

Quid etiam se mutilat ex impatientia vel etia se hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. que partem.

Quid etiam se mutilat ex impatientia vel etia se hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. que partem.

Quid etiam se mutilat ex impatientia vel etia se hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. que partem.

Quid etiam se mutilat ex impatientia vel etia se hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. que partem.

Hore canonice. **V**trū cleri-
ci teneat ad horas canonicas. **R**ñ. fm
Panoz. in. c. j. de cele. mis. Et Lar. in ele
men. prima. eo. q. quilibet promotus ad sacros
ordines tenetur ad diuinum officium. Secundo.
quilibet beneficiatus quātumcūq; modicū sit be-
neficiū: etiā si beneficiū sit de patrimonio. Et
hoc si patrimoniū factum est beneficiū. Al's non.
Adde tertium fm **A**steñ. q. licet religiosus nō te-
neatur ad horas ratōne qua religiosus. vt patz in
religiosis laicis: tñ tenetur si est ordinatus in sacris
vel etiā ex statuto religionis. possunt omis cleri-
ci obligari etiā non ordinati. Et p hoc patet quid
dicendū de fratribz p'fessis in ordine minorū: qui
ex p'suetudine ordinis vocantur clerici. licz nō sint
in sacris: nec etiā habeant primā tonsuram. An
teneantur ad officii: Et p predicta patz q sic. Et
hoc etiā tenet magister Bar. de p'f. super. ij. c. re-
gule. vbi dicit q in ordine mi. sunt fratres in du-
plici differentia. Quidā sunt diuino cultui depu-
tati & literati. Et alij illiterati: seruiuo p'fatorz de-
putati. Et sic expresse innuit: q tal's fratres pro-
fessis: licet nō hēant primā tonsurā: ex cōsuetudine
ordinis nominantur clerici: & sic obligantur ad offi-
cium clericorū. Al's ad nullum officii tenentur.
qd non est dicendū. Nec ob. si dicat q appellatio
ne clericorū: saltem in materia penali nō veniūt illi
qui saltem non habent primā tonsuram. Nam
patet responsio ex p'dictis: q illud verum: nisi ali-
ter constaret de mente fundatorz regule: qui po-
tuit et voluit etiā non ordinatos obligare. ad di-
uinum officium. Idem credo sit in alijs religioni-
bus.

An autem clericus in minoribus releuetur ab
officio diuino: si est absens ab ecclesia: in qua ē be-
neficiatus ex causa ratōnabili: et deseruit ecclesie p
vicarium. **P**e. et **A**b. dicunt in dicto. c. j. q sic. Et
hanc differentia assignant inter clericum constitutum
in sacris: et constitutum in minoribus bene-
ficiatum. Allegant. c. peruenit. de ap. s' facit. c. cum
ex eo. de elec. li. vj. Sed Panoz. ibi non placet hec
opinio. nec illa iura hoc probant. Nam loquūtur
quo ad officium ecclesiam. nam ex ista causa
quis excusat non tamen releuat: quin teneat dice-
re in priuato.

Sed dubitatur. An isti beneficiati existentes in
minoribus: ex quo deseruiūt p vicarium: teneantur
dicere officium: Et videt q nō: q p'dicti vidētur
teneri ad officium ratione beneficij: sed beneficio
satisfactum est: ex quo deseruiūt per vicariū. hanc
opinionem refert **J**o. an. in dicto. c. j. & non repro-
bat: nec expresse approbat. Et idem facit **J**o. de li-
gna. in dicta de. j. Sed ipse **J**o. an. in si. d. c. j. dicit
vnum dictum: per quod tacite videtur recedere a
dicto **P**e. & **A**b. dicit enī se libenter vidisse q ec-
clesia fecisset statutum: vt clerici saltem in minori-
bus beneficiati: non curati: excusarentur occasio-
ne studij ab officio dicendo deseruiendo ecclesie p
vicarium: et dicendo officium beate virginis. Et

sic apte vī sentire q cessante statuto ecclesie: q de-
ricus in minoribus beneficiatus nō excusatur: q
uis deseruiat per vicarium: & ipse dicat officii be-
ate virginis. Etiam si ipse sit absens ex probabili
causa: vt studiorum. Et Panoz. mita. credit hanc
opinionem veriozem et tunciozem. Et predictis in-
fertur: q clericus in minoribus non beneficiatus
ad nullum officium diuinū tenetur. nec ad septē
psalmos nec aliud. Ex quo nullo iure cauetur. Et
Panoz. mitanus in dicto. c. primo dicit q hoc ha-
bet generalis consuetudo: que non dicentes excu-
sat.

Vtrū clericus non dicendo horas peccet moy-
taliter: **R**ñ. fm **O**l. qui ex aliqua necessitate fm
formam ecclesie non dicit. puta. propter defectum
visus. vel infirmitatem: vel paupertatem: vt quia
libro caret. recompenfat tamen per equiuales. pu-
ta. per psal. vel orationem dominicam non peccat
Similiter per peccat mortaliter q verba quidē di-
cit: licet ad illa nō attendit: q cum pceptū de dice-
do horas sit de iur. positino: nō refert nisi ad ea: q
sub iudicio humano cadere pōt. Et ista sunt q ex-
ercentur per actus exterioris: non autem interior-
res. Et sequentes hanc opinionem dant tale exē-
plum de illo. vīz qui vult ire ad sanctū Jacobum
& posuit se in itinere animo p'plendi votam: quia
non est necesse q semp habeat in animo sanctum
Jacobū sed sufficit q ab initio intendat. Et hoc
idem videtur voluisse **S**cof. in. iij. vbi dicit q in
conferendis sacramentis: non sufficit intentio ha-
bitualis nec deerior actualis: sed bene requiri-
tur virtualis: quia in virtute illius intentionis pi-
us habite actualiter. s. in principio facit omnia q fa-
cit: tanq ex radice. Sic in. pposito. vide de hoc sup
Baptismus. ij. **N**osti. etiā dicit vt notat. **A**r-
chi. fl. in sum. q in pcepto est horas dicere: sed alia
que in deuotione consistunt: suadendo dicunt. Et
hoc est qd dicit **tex. in. c. dolentes. extra. co. ibi:** qn-
tum deus dederit. per que verba appofuit p'liuz
fragilitati humane ppatiēdo: quasi dicat p'cipi-
mus vt vnusquisq; dicat horas suas: attentionem
autem et deuotionem in pcepto nō ponimus: sed
gratie dei fm q ipsam dare voluerit duximus re-
linquēdum. Et hunc intellectum teneas: quia be-
nignior est. & quia non debet ecclesia alicui laqueū
imponere. xxvij. q. j. de viduis. hec **A**rchi. f. & **ben-**
baych. Idem **P**e. de pal. dicens q euagatio que
est preter intentionem: & propter occupationes pre-
cedentem licitam peccati nō est. Secus si. ppter il-
licitas. **S**z si euagatioz aduerteret: et solū fm actu
exteriori. licz sit temeraria & grauis: forte non ta-
men mortalis: nisi propter ptemptum. Et ideo licz
dicendo officium cogitet aliud: non videtur trans-
gresso pcepti ex natura facti. Si autem euaga-
tio mentis sit ex hoc q aliquis scienter se occupat
in actu exteriori qui non secum. patitur attentio-
nem: vt ex eratione manuale: tunc videtur esse cul-
pa mortalis: & directe contra pceptū dicto. c. do-
lentes. Sed si dicens officium aliqua verba pre-
termittit: non oportet q propter hoc a capite re-

ho

hanc dicitur ad officium...
et sic est...
et sic est...
et sic est...

sumat disturbando officiu: immo etiam si dicen- do in choro cum alijs: ex aliqua necessitate preter- misit psalmu: vel lectione. vel aliquid huiusmodi z no aliter potest omissum supplere: nisi subtrahere vocem ab adiutorio chori: melius est pertran- sirc: q officium chori diminuire. Et si is qui tene- tur ad horas: ex industria: vel negligentia sola omit- tat: mortaliter peccat dicto. c. dolentes. Et fm eu- des. Non sunt tot peccata: quot sunt hoc omis- se: quia totum officium vnius diei est totum vnu- mte gratum ex suis partibus. Et ideo pcepto vno precipitur: et transgressor non transgreditur nisi vnum pceptum. Et hoc tanto amplius quanto plures partes eius dimittit: quotiens autem reco- rdatur de officio dicendo: z pponit no dicere: toti- ens mortaliter peccat.

¶ Quidam scholasticus. qui tenetur ad horas canoni- cas dimittens eas dicere vna die ppter studiu: z lectiones et pposito et spe dicendi in alio die pec- cet mortaliter? Rn. fm Hen. d. gan. Si dimittat hoc absq legitimo impedimento: peccat mortali- ter. Sed questio nostra querit vtrum studiu possit esse legitimu impedimentum omittendi ho- ras: sicut grauis infirmitas? Et ideo dicendum: q si clericus habet talem necessitatem studi: q dice- do horas immineret crimen z scandalu mortale cui potest occurrere dimittendo horas: nec istam ne- cessitatem potuit puidere rationabili coniectura: nec per pns puenire: tuc no peccat omittendo ho- ras: quia licet dimittere sit de peccatum: tuc p- ter causa licet dimittit: imo peccat dicendo ho- ras: plus enim tenet occurrere scandalo: ad qd tenet ex diuino pcepto: q dicere horas ad quas tenetur ex pcepto ecclesie. vnde in hoc potest ecclia dispensare: non in primo. imo peccat dicendo ho- ras: z no occurrendo illi scandalo. Si aut nos sit talis necessitas: h potest dimitti lectio z studiu sine tali discrimine: vel scandalo mortali aut potuit p- uidere rationabili coniectura qd vteruq erat. z p- uenire dicendo horas: tuc omittedo peccaret mor- taliter. hec Hen. Causa aut ronabilis esset si po- pulus moueret ad arma vel scandalu magnu vetu- rum esset quibz verisimiliter posset obuiari. Pos- set etia dici q causa ronabilis omittendi esset: si talis clericus esset solennis pdicator: vel lector. Et ppter casum inopinatum necesse essz omittere pdi- canonem: vel lectione si haberet dicere officiu: tuc enim omittendo officium: no esset iudicanduz de mortali: cum pposito tamen alia die satisfaciendi. Simile habes infra. c. ieiuniu. de pdicatore solen- ni qui omittit ieiuniu ecclesie. ppter predicationem non potest facere vtrunq: et non peccat: cuz non sit intentio ecclesie statuentis ieiunia per hoc impedire alias magis pias z necessarias causas.

¶ An autem clericus infirmus excusetur ab offi- cio: Rn. fm Jnno. q aut talis est infirmitas que multum noceret sibi. ppter officium dicendum: et tuc excusaf. Secus si no multu noceret. vt in febre quartana vel febricula.

¶ An autem clericus infirmus non valens dice- re officiu: saltem teneatur audire? Dic q hoc nul- lo iure cauetur.

¶ An aut no valens dicere officiu ppter infirmi- tatem: teneat postmodu cessante infirmitate illud resumere? Rn. Jnno. q non. Et Panor. in. c. ex parte. de obser. ie. dat exemplu a simili: de no vale- te ieiunare in quadragesima. cui no iniungit vt ie- iunet alio tempe: vt in. c. ij. de obf. ie. Item si tene- or p stare operas certo tpe: z impedior: no sum ob- ligatus in alio tempe. vt est ter. in. l. si non sortem. S. libertus. ff. de pdit. inde. Et si mihi relinquatur vsufructus biennij futuri: si impedior: no possuz petere vsufructum alterius biennij: quia no est idem vsufructus. vt in. l. si vsufructus mihi i bi- ennium. ff. de vsuf. u. le.

¶ An aut ille qui tenet ad officium: teneat dicere antiphias z responsoria: vl sufficiat audire. Dic q antiphias quilibet tenetur dicere: q cantant vni- uersaliter ab omnibz fratribus. Secus vo de respo- sorijs: q cantatur vt plurimum a cantantibus du- tarat.

¶ Quid in clerico qui diu dimisit officium sine ca- legitima z confiterur. An cofessor: debeat dare pe- nitentiam: q iteret totum officium omissum. An mutare possit penitentiam. Dic fm Jnno. q mu- tare potest.

¶ An aut clericus no dicens officium sine causa ronabili teneat restituere fructus. R. q non. vide diffuse s. Clericus. iij.

¶ An autem officiu beate virginis sit in pcepto Jo. de ligna. in. d. cle. j. dicit q hoc iure no proba- tur. Tamen pmunis puetudo est vt pputet inter horas canonicas. Et hoc verissimuz putat panor. Nam odo antiquus est ab ecclesia tradit: vt eri- am publice dicatur in ecclesia certis temporibus: qd no esset: si no esset in pcepto. Nam multa p traditionem antiquoz patrum: sunt in pcepto. que no reperunt. scripta. xj. di. ecclesiasticaz. et. j. e. cum marthe.

¶ Quid si clericus sit pbendatus in duabz eccle- sijs: cui officiu dicet. R. fm Tho. in quolibet suf- ficat quide q semel officiu dicat fm puetudinem alicuius ecclesiaz: in quibz h pbendat. z videt q de- beat dicere officiu illius ecclesie: in qua maiore habz gradum: quous forte in alia pinguiorem obtineat pbendam.

¶ Clericus de iure diuino tenet ad septem horas canonicas: h no sunt de iure diuino: q ad determi- natione. vñ officiu seu determinatio z distinctio officij est de iure positiuo. Sz septies laudare deu est de iure diuino. Et q infert Panor. q papa licite pot dispensare circa mutatioz officij: h no pot dispensare vt clericus no teneat dicere aliqd offi- cium. Licet land. z Jo. de li. in. d. cle. j. aliter senserit Quaz horaz: tres sub nocturno officio pbendat- tur. i. matutinu prima z pletouu. Alie vo quartu or: hore dicunt officiu diurnum.

¶ Quid liceat dicere matutinas de sero. Resp. fm Thomam in quoli. Si quis diceret matuti- nas ppter necessitatem honestaz occupationis

Ieiunium

nō malefaceret. Nam et hoc etiam in solennibus ecclesijs fieri solet. Si autē hoc faceret vt quieti sō no 7 deputati vacaret; nō est absq; peccato. Nō tamen videtur de se mortale: quandoquē tarde quis dicat officij: dūmodo nō transeat dies: qui q̄tum ad hoc videt terminari circa mediā noctez. Non enī istud preceptū de bonis dicendis refert ad tps fm Archi. f. in sum. Tamen vt h̄ in dicta ele. j. ibi. bonis debitis. hoc est fm Pau. q̄n hora of ficy tridet hore diei.

¶ Que autē sit hora dicendi matutinas? Rñ. di uersar; ecclesijs: diuersa cōsuetudo seruat. tamen si pprie dicamus matutinas est quarta seu vltima vigilia noctis. vtz post tres partes noctis vsq; ad auroram.

¶ An autē in principio officij debeat dici p̄f noster Dic fm Au. ro. in suis singularib; q̄ dz dicit in fine 7 nō añ: q̄ hoc nullo iur̄ cauet. Et q̄ debeat dici in fine et ter. in. c. id sp̄ placuit. de p̄se. di. v.

¶ An autē liceat de mane omīs horas simul dicere? Lar. in. d. c. j. dicit q̄ itinerantes 7 plati occupati p̄nt omnes horas simul dicere: sicut faciūt cardinales. Et est melius p̄uenire q̄ p̄ueniri: maxime q̄ prima pars dici est aptior: 7 deuotior ad orādū: q̄ suprema.

¶ An autē vespere debeāt dici añ prandiū tempe quadragesimali. Archi. f. dicit q̄ vespere debeant dici tempe quadragesimali ante prandiū: canon insinuatur de p̄se. di. j. solent. Sed ille ter. videt loq̄ de officio ecclesijs. Ideo si quis priuatim vespas dicat post p̄mestione in quadragesima: nō p̄demnaret de mortali: q̄ nō reperio scriptum. Nulli tñ p̄sule rem hoc agere: q̄ videt esse de p̄muni more timorator; non prandere ante vespere dictas. Illud etiam decretū magis ibi ponit ratōne tempis cōgrui obseruandi in p̄mestione ieiunij quadragesimalis: q̄ ratione officij. Et de nona dicenda ante prandium in ieiunijs ecclesie extra quadragesimā multo minus: quia nihil sup hoc inuenitur determinatum.

¶ Quid si monachus p̄ficatur ecclesie parochiali. Ad officij sequet; Rñ. fm Tho. seruabit p̄suetudinem ecclesie ad quā transit.

¶ Quid si quis omīssa vna hora dicat sequentes? Rñ. fm v̄. Credo q̄ sufficit q̄ caute suppleat illud tñ qd̄ omīssum est: 7 agat p̄niam de negligentia. Penitentia q̄z de omīssis bonis est arbitraria: sic 7 alie de pe. 7 re. deus qui.

¶ Vtrum clericus excoīcatus teneatur dicere horas. Rñ. si est excoīcatus minor: non est dubium. Si v̄o est excoīcatus maior: dic fm Tho. 7 alios q̄ tenet quidē dicere: nō in ecclesia: vel cum alio aut q̄li in officio suo: sed solus: et quasi p̄ modum orationis. i. vt nō dicat. dñs vobiscū.

¶ An autē degradati teneant ad officium? Dic q̄ sic. Vide de hoc s̄. Degradano.

¶ Clerici et religiosi commorantes cum cardinalibus: aut cum quibuscunq; pontificibus: gratiam et communionem sedis apostolice habentibus. vt i cie. dignum. eo. ti. possunt se coaptare illis in diuini officijs: nec ad alia tenent.

Ieiunium. Quid sit ieiunium.

Ieiunium: Rñ. fm Sof. et Panoz. super Rica extra eo. q̄ ieiunium de quo hic est abstinentia a cibis fm ordinatōnem: seu p̄suetudinem ecclesie. Et ieiunium dicitur a quodā in testino sic vocato. quia vt plurimū est vacuū et inanitum.

¶ Vtrum ieiunium cadat sub precepto. Resp̄. fm Tho. scda scde. q. c. l. vij. q̄ ieiunium in ḡtum pertinet ad necessitatem coercionis peccati: vel satisfactōnis in penitentia: vel ad eleuatōnem mentis ad spiritualia: sic in ḡmum cadit sub p̄cepto legis nature: h̄ determinatio tps 7 modi ieiunadi: cadit sub precepto iuris positiu: q̄ ab ecclesia sic est statutū. Nec tamē quilibet transgrediens peccat mortaliter: h̄ tñ qui transgredit̄ ex cōtemptu: vel sic q̄ impediatur finis: quem intendit legislator. Sed qui ex causa ratōnabili frangat ieiunium: nō peccat mortaliter: nec est transgressor p̄cepti. Glo. autem. xrv. dis. in. f. als ea demum. dicit q̄ transgrediens ieiunium solenne obligatur ad mortale. Panoz. autem vbi s̄. dicit. q̄ d. i. ius Lar. dicit h̄ procedere quando ieiunium omittitur ex contemptu: vel inobedientia: vt quia non vult se subijcere precepto superioris. Secus si sine p̄temptu: q̄ tunc transgressio solum obligat ad veniale. Et dicit hoc tenere Archi. in dicto. f. als ea demum. Sz certe Archi. ibi solum refert opinionē Jo. de fon. et transi. Sed aliter dicit in. c. vtinam. lxxvj. dist. Ibi enim dicit q̄ si ex aliqua causa quis transgreditur ieiunium: non peccat mortaliter. Quod potest intelligi: quādo forte esset debilis: nec curat ire ad superiorē pro licentia. Secus sentit quando nulla subesset licita causa. Sed pro prima opinione facit notabile dictū collec. in. c. j. de consi. vbi dicit q̄ transgressio canonis obligat ad mortale: q̄ fit ex contemptu: seu inobedientia. Et p̄temptus pprie est: quādo ex sola voluntate non vult se subijcere statuto superioris. Et iste p̄temptus dare ap parere non potest: nisi p̄ monitōnem fm eū. Sed si quis transgreditur ex p̄cupiscentia. ira vel negligentia. tunc obligatur ad veniale. Quod dictū p̄ma fronte videt notabile. Et hoc dictum Panoz. putat. verum vbi superior aliqd̄ iniungeret p̄verbū p̄mune. puta. p̄ verbum statuum. vel ordianus. vel simile. Secus vbi p̄cederet p̄ verba p̄ceptiua: seu equipollentia. Nam transgressio p̄cepti superioris obligat ad mortale. licet fiat sine cōtemptu. xiiij. q. j. c. quod precipit. et in. c. ij. de ma. 7 obedi. Et fuit illud iudiciū beati Tho. q̄ vbi statutum sit p̄ verba cōsis: transgressio nō est ad mortale. Qd̄ intellige q̄ fit sine p̄temptu. Nam sicut nō omnis transgressio legis obligat ad tempalem mortem. Ita nec eternam: que prouenit ex peccato mortali. Et ideo ponderanda sunt verba statuti: seu canonis quibus indicitur ieiunium. An sint verba p̄ceptiua: seu equipollentia: seu p̄muna. Et predicta notabis: q̄ materia est pegrina. Quā autē transgressio statuti: vel regule obliget ad mortale. Vide Panoz. in. c. nam concupiscentiam. de